Estratègia.
Cap a una política de tardes en barris educadors.

Oportunitats educatives i culturals extraescolars amb equitat per infants i adolescents de Barcelona.

Mesura de Govern
Gener 2022

Ajuntament de Barcelona

Índex

0. L'estratègia de ciutat en cinc preguntes i quinze accions 7

1.Objectiu de l'estratègia de ciutat 9

2. Per què? Justificació d'una política de tardes 13

a) Necessitat d'anar més enllà de l'educació en temps lectiu per garantir l'equitat i èxit educatiu 13

b) Proliferació d'agents i oportunitats educatives extraescolars 14

c) Reproducció de les desigualtats socials i educatives en les activitats extraescolars 15

Situació d'accés i desigualtats en la pràctica extraescolar 16

d) Voluntat, capacitat i experiència política en el foment d'oportunitats educatives extraescolars 29

e) Bagatge de l'Ajuntament de Barcelona i el Consorci d'Educació de Barcelona en el desenvolupament de programes d'extraescolars. 32

f) Impacte educatiu de la Covid-19 35

3. Per a què? Beneficis esperats de la política de tardes en barris educadors. 37

4. Com? Palanques de canvi 39

a) Garantir l'accés amb equitat a les activitats extraescolars: recursos per reduir les barreres econòmiques, informatives, administratives, logístiques i territorials d'accés. 41

b) Reconèixer i potenciar el valor de les extraescolars: Procediments per garantir i avalar la qualitat de les activitats amb sistemes d'homologació, acompanyament i formació als agents organitzadors 43

c) Connectar les extraescolars amb el conjunt de l'ecosistema educatiu i cultural del territori: Dinamització de les connexions entre agents, espais, temps i activitats per maximitzar l'impacte educatiu i sociocultural de les activitats en els infants i adolescents 46

5. Amb qui? Agents a implicar en la mesura 49

a) Àrees de l'administració local: cultura i educació, CEB, drets socials, esports, Pla de barris i districtes 49

b) Equips educatius d'escoles i instituts 49

c) Entitats organitzadores d'extraescolars 50

d) Equipaments organitzadors d'extraescolars 50

e) AFA/AMPA 50

6. Cronograma de desplegament de les principals accions de l'Estratègia de tardes educatives 51

7. Pressupost Estratègia de Tardes 53

Glossari 55

Bibliografia 57

Introducció mesura tardes educatives

Des del 2015 l'Ajuntament de Barcelona ha fet una aposta clara per l'educació en sentit ampli, en el marc de la ciutat educadora, perquè creiem que l'educació és una de les principals eines per a la transformació social i per reduir les desigualtats. Per això, una prioritat és situar el dret a l'educació amb equitat i qualitat en tota la seva dimensió. Perquè tots els recursos que invertim en educació son més bon present per als infants i joves de la ciutat, però també un futur amb més oportunitats i una ciutat més justa on créixer, aprendre i conviure.

En aquest sentit, sabem que les activitats extraescolars són un factor clau de l'èxit educatiu i, alhora, de reproducció de les desigualtats existents. Així, l'accés i la tria està condicionada pel perfil sociocultural, socioeconòmic i la procedència de les famílies. Com a resultat, els districtes amb menor nivell de renda tenen menys oferta i participació en extraescolars. No només això, sinó que la pràctica d'extraescolars té també un altre biaix i, mentre un 70'6% d'infants i joves practiquen extraescolars esportives, només un 48% fa extraescolars no esportives.

Per això, aquesta mesura suposa un pas mes en el desenvolupament d'una política pública transversal en els àmbits de cultura, educació i drets socials a Barcelona per fer front a les desigualats existents en el dret a participar en la vida cultural a la ciutat, també en la infància i la joventut. A la ciutat, mentre que el 20% dels menors de 16 anys d'estrat social baix no practica activitats culturals i d'oci de manera regular (inclosa la pràctica d'un instrument musical), aquest percentatge és només del 4% entre els menors de l'estrat social més alt. Per tant, l'estratègia vol fer front també a aquestes desigualtats i garantir el dret a la participació cultural i a l'educació pràctica i artística.

L'objectiu és ampliar el dret a l'educació impulsant una política que permeti abordar el temps educatiu de les tardes amb l'objectiu de millorar la igualtat d'oportunitats educatives i culturals per a infants i adolescents de Barcelona. En aquest context, impulsem l'estratègia *Cap a una política de tardes en barris educadors*.

Així, volem reconèixer el valor educatiu i la importància dels aprenentatges del temps educatiu de les tardes amb activitats extraescolars, ampliant la lluita contra la segregació escolar a la segregació educativa. No tindria cap sentit, però, fer-ho sols. Per això la mesura entén com a imprescindible la coordinació i aliança amb els diversos agents, entitats i equipaments que ja ofereixen activitats extraescolars a la ciutat, articulant també la connexió amb tots ells sota una Taula de ciutat que permeti compartir objectius i criteris treballant plegades.

És important posar l'èmfasi en totes les barreres d'accés: econòmiques, informatives, administratives o territorials, per tal de garantir que tots els infants i adolescents de la ciutat gaudeixen d'almenys 2 tardes d'activitats extraescolars a la setmana i que tots els barris tinguin una oferta territorial suficient i diversa.

En definitiva, amb aquesta mesura treballem per ampliar el dret a l'educació més enllà de l'escola, reduir les desigualtats en la infància i l'adolescència, així com avançar en el drets culturals d'infants i adolescents perquè puguin participar de la vida cultural i comunitària amb igualtat d'oportunitats.

0 L’estratègia de ciutat en cinc preguntes i quinze accions

Diagrama 1. Cinc preguntes

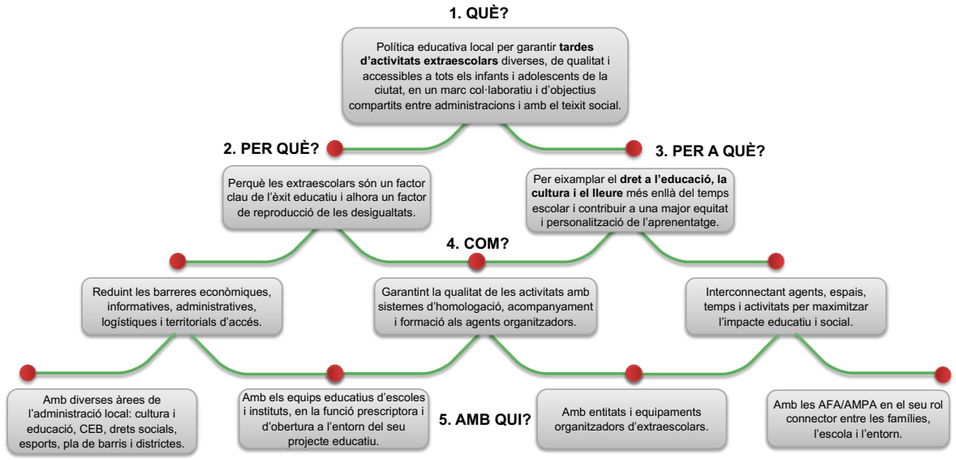

Diagrama 2. Quinze accions de l’Estratègia de ciutat cap a una política de tardes en barris educadors

1 Objectiu de l'estratègia de ciutat

L'Estratègia de ciutat ***Cap a una política de tardes en barris educadors: Oportunitats educatives i culturals extraescolars i amb equitat per infants i adolescents de Barcelona*** vol ser una nova política educativa i cultural de ciutat amb l'objectiu de **garantir un mínim de** (i) **dues tardes d'activitats extraescolars** (ii) **accessibles, de qualitat, diverses i de proximitat** (iii) als infants i adolescents de Barcelona, en un marc col·laboratiu i d'objectius compartits entre administracions i amb el teixit social.

Especificacions de l'objectiu de l'estratègia de ciutat:

1. **Dues tardes d'activitats extraescolars:** el temps educatiu extraescolar que vol garantir l'estratègia de ciutat s'estableix en un mínim de dues tardes entre setmana, que equivaldrien a entre dues i tres hores aproximadament, que es destinarien preferentment a la pràctica d'una o màxim dues activitats diferents. Diverses recerques internacionals demostren que les activitats extraescolars tenen un impacte significatiu a partir d'una dedicació d'entre 45-50 hores anuals aproximadament a una mateixa activitat. També indiquen que dedicacions més intensives tenen un impacte positiu però progressivament decreixent.

   Garantir dues tardes equilibra la probabilitat d'impacte, la viabilitat econòmica i administrativa de l'estratègia i compagina amb el dret al joc lliure i el temps familiar que també es promou des d'aquesta mesura i des d'altres polítiques d'infància i adolescència de Barcelona.

   Actualment, s'estima que dos de cada deu infants i adolescents no accedeix a cap activitat de tarda. La present política s'enfoca en aquests infants i adolescents, però també a la resta, en tant que vol facilitar un accés més diversificat a les extraescolars (actualment bastant circumscrit a l'àmbit dels esports) i també promoure la millora qualitativa de les activitats.

i. **Accessibles, de qualitat, diverses i de proximitat:** els atributs de les activitats extraescolars que es volen garantir són:

   - **L'accessibilitat,** entesa en sentit global:

     - **Econòmica**: es preveuen regulacions de preu de les activitats subvencionades i sistemes de beca per a les famílies amb ingressos insuficients o altres formes per garantir preus assequibles.

     - **Informativa**: l'estratègia s'acompanya d'accions de difusió, orientació i familiarització amb les activitats extraescolars, per superar les barreres derivades del desconeixement, prejudicis o distància social/cultural prèvia amb les activitats i els espais on es realitzen.

     - **Burocràtica:** es preveuen procediments d'inscripció a les activitats senzills, àgils, proactius, multimodals (presencials i telemàtics) i amb possibilitat

d'acompanyament per tal d'evitar barreres d'accés per motius idiomàtics, de competències digitals, cognitives o de qualsevol altre tipus.

- **Logística**: la necessitat de desplaçament fins al lloc de les activitats pot ser un impediment per als infants més petits que necessiten acompanyament. En aquest sentit, es promourà oferta en les instal·lacions escolars o bé, quan es consideri adient i necessari, serveis d'acompanyament als equipaments o instal·lacions externes al centre educatiu on es facin les activitats.

  En tots els casos, es prioritzarà que les activitats es facin en espais estimulants i adequats i es promourà l'aprofitament d'equipaments i espais del barri, sempre que sigui possible.

- La **qualitat**, entesa com la solvència i idoneïtat dels agents encarregats de desenvolupar cada activitat quant al disseny i planificació de l'activitat, metodologia didàctica, atenció integral de l'infant, vinculació de les famílies i recursos humans i materials destinats:

  - **Disseny i planificació:** les activitats han d'estar dissenyades amb uns objectius educatius i competencials - contrastats amb equips docents de l'àmbit escolar- que reforcin i complementin el currículum escolar, especialment en l'àmbit de les competències socials, emocionals i personals.

  - **Metodologia:** Per tal de fer de les extraescolars un vehicle de personalització de l'itinerari educatiu i potenciació dels talents i motivacions de cada infant, es prioritzaran metodologies que treballin des de l'experimentació, la participació, els projectes aplicats, l'aprenentatge-servei, l'avaluació formativa, la flexibilitat per adaptar les propostes a les característiques dels infants i que treballin en grups reduïts. Així mateix, la metodologia preveurà possibilitats d'itineraris progressius – anant més enllà del tastet/familiarització inicial amb l'activitat- i ocasions d'obertura de l'activitat a les famílies i l'entorn social.

  - **Atenció integral de l'infant:** les organitzacions encarregades de les extraescolars han de tenir una mirada i compromís d'equitat i benestar social amb els infants i les seves famílies. Per això, han de vehicular en les activitats funcions d'acollida, de cura emocional, capacitat de detecció de situacions de risc, i connexió amb els agents que puguin donar una resposta especialitzada a les situacions de risc detectades.

  - **Vinculació de les famílies:** l'evidència demostra que els resultats educatius són millors com millor és el vincle de confiança i col·laboració que es crea amb les famílies. Per això, la qualitat de les activitats implica donar un rol actiu i educatiu a les famílies, reforçant el seu rol parental.

  Recursos humans i materials: el personal a càrrec de les activitats ha d'estar qualificat i acreditat per desenvolupar la funció educativa assignada i transmetre coneixements i habilitats especialitzats en la matèria de l'activitat. La remuneració d'aquest personal ha de correspondre's amb el grau de qualificació que se li exigeix. Així mateix, haurà de fer les activitats en un espai adient, condicionat i segur i disposar del material i recursos organitzatius necessaris.

- **La diversitat:** el tipus d'activitats extraescolars que vol garantir aquesta estratègia de ciutat inclou les de tipus esportiu/físic, artístiques i culturals, científic-tecnològiques, d'idiomes i de suport educatiu. Aquesta diversitat d'activitats va destinada a cobrir un ampli espectre de motivacions i necessitats d'infants i adolescents. No són objecte d'aquesta estratègia de ciutat, en canvi, les activitats de lleure (casals, esplai), les activitats de cap de setmana ni d'estiu, per estar promogudes específicament ja per altres mesures de govern complementàries a aquesta (ex. Mesura de govern de l'associacionisme educatiu de base comunitària).

- **La proximitat:** L'estratègia s'acompanya d'una diagnosi sobre l'oferta extraescolar existent als barris (començant per aquells inclosos en el Pla de Barris), per detectar on hi ha menys disponibilitat d'oferta o on aquesta no és prou diversa. En els barris on es doni aquesta mancança, s'activaran processos per, alternativament:

  - estimular la creació d'oferta d'iniciativa comunitària (tercer sector o sector privat);

  - crear oferta d'iniciativa pública;

  - crear ponts que facilitin l'accés a l'oferta especialitzada d'altres barris propers.

ii. **Per a tots els infants i adolescents de Barcelona, prioritzant els que es troben en situació de vulnerabilitat i aquells que viuen en barris amb una menor oferta d'extraescolars**: l'estratègia s'orienta a nens, nenes i adolescents en edat escolar obligatòria (6-16 anys). Tanmateix, per als infants en situacions de vulnerabilitat en segon cicle d'infantil (3 a 5 anys) es preveuen també opcions d'extraescolars.

La mesura, d'altra banda, té en compte els més de 22.000 infants d'entre 3 i 16 anys en situació de vulnerabilitat detectats per l'IMSS l'any 2021. Un dels indicadors d'avaluació d'aquesta mesura serà l'augment del percentatge d'infants i adolescents d'aquests 22.000 que realitzen alguna activitat extraescolar.

D'altra banda, l'àmbit d'aplicació de l'estratègia és tota la ciutat de Barcelona, però en el període entre 2022 i 2024 es prioritzarà la seva implementació en els barris inclosos en el Pla de Barris, treballant en xarxa amb els equips de les oficines del pla de barris i amb l'equip d'educadors/es socials contractats en virtut del Pla de Barris, el Pla de Xoc 2020 i altres fons i projectes extraordinaris en marxa com el PMOE i el POEFE a Barcelona.

2 Per què? Justificació d'una política de tardes

Per què necessitem una política de tardes amb extraescolars?

Aquesta estratègia sorgeix de la confluència d'un context de reptes i oportunitats que fan desitjable, viable i rellevant articular una política d'intervenció en l'àmbit de l'educació més enllà de l'escola, que es pot sintetitzar en els següents factors:

a. Necessitat d'anar més enllà de l'educació en temps lectiu per garantir l'equitat i èxit educatiu.

b. Proliferació d'agents i d'oportunitats educatives extraescolars.

c. Reproducció de les desigualtats socials i educatives en les activitats extraescolars.

d. Voluntat, capacitat i experiència política en el foment de l'educació més enllà de l'escola, en el temps de lleure extraescolar.

e. Bagatge de l'Ajuntament de Barcelona i el Consorci d'Educació de Barcelona en el desenvolupament de programes d'extraescolars.

f. Impacte educatiu i social de la Covid-19, que intensifica malestars i desigualtats.

a) Necessitat d'anar més enllà de l'educació en temps lectiu per garantir l'equitat i èxit educatiu.

Venim d'un llarg procés d'universalització del dret a l'escolarització. Gràcies al compromís sostingut de tota la societat, avui dia podem garantir una plaça escolar des dels 3 fins als 16 anys a qualsevol persona empadronada a Barcelona.

Amb tot, l'escola és condició necessària per a l'educació, però no suficient per garantir l'equitat i l'èxit educatiu:

- Per una banda, infants i adolescents adquireixen competències rellevants per a la vida i desenvolupen les seves motivacions en diferents espais i moments fora de l'escola igualment significatius i rellevants. De fet, alguns d'aquests entorns no escolars es demostren tant o més eficaços per desenvolupar competències no cognitives i talents com la creativitat, el treball en equip, l'emprenedoria, les habilitats físiques...

- Per una altra banda, la nostra societat s'enfronta a reptes educatius -desigualtats socials, necessitat constant d'adaptació al canvi tecnològic, diversitat de necessitats educatives, desig de personalització, etc.- que escapen a les possibilitats d'abordatge en solitari de la institució escolar.

La diversitat dels temps i espais en els quals s'aprèn i la multitud d'actors implicats reclamen un enfocament educatiu més integrat i connectat.

b) Proliferació d'agents i oportunitats educatives extraescolars

En paral·lel a la universalització de l'escola, Barcelona ha experimentat en els darrers 40 anys una **gran proliferació d'oportunitats educatives no escolars**, especialment en l'àmbit dels esports, de les arts, dels idiomes i del suport educatiu.

L'enorme expansió de les oportunitats d'aprenentatge més enllà de l'escola - gràcies a la contribució de la societat civil, del sector públic i privat- és una de les transformacions més positives i remarcables que ha viscut la ciutat de Barcelona.

Aquesta proliferació d'oportunitats educatives ha estat possible gràcies a una suma d'actors i voluntats, entre els quals destaca el teixit associatiu. A 2021, s'estima que hi ha actives a Barcelona un total de 1.187 entitats organitzadores d'activitats extraescolar, les quals porten endavant unes 1.300 activitats extraescolars anuals de tipus principalment esportiu, artístic i d'idiomes. Les entitats organitzadores predominants són associacions, clubs esportius, AMPA/AFA/APA, escoles i col·legis, fundacions i empreses privades.

En el quadre a continuació pot veure's una estimació de les entitats identificades per districte. Hi destaquen els districtes de Sant Martí, Sarrià-Sant Gervasi i l'Eixample com aquells amb més concentració d'entitats. En proporció a la seva població, el districte de Nou Barris i Horta Guinardó queden en canvi més desproveïts.

Taula 1. Estimació de les entitats organitzadores d'extraescolars per districte. Barcelona, 2020

Districte	Total entitats organitzadores d'extraescolars. Estimació any 2021	% entitats sobre el total	Població total 2020
01. Ciutat Vella	105	9%	108.331
02. Eixample	143	12%	270.694
03. Sants - Montjuïc	133	11%	187.584
04. Les Corts	58	5%	82.635
05. Sarrià - Sant Gervasi	135	11%	151.157
06. Gràcia	105	9%	123.651
07. Horta - Guinardó	105	9%	174.799
08. Nou Barris	86	7%	174.012
09. Sant Andreu	103	9%	151.976
10. Sant Martí	193	16%	241.691
Projecte deslocalitzat	21	2%	-
Total general	1.187	100%	1.666.530

Font: Estudi intern IMEB, Ajuntament de Barcelona.

Al costat del teixit associatiu, el govern local ha desenvolupat una política esportiva, cultura i educativa continuada que ha creat més i millors equipaments i programes arreu de la ciutat per facilitar la pràctica extraescolar; i ha subvencionat i promogut la pràctica extraescolar entre les famílies.

Tanmateix, aquesta proliferació d'activitats no ha seguit cap planificació de conjunt ni ha comptat amb cap òrgan coordinador, de manera que es troba actualment desarticulada.

c) Reproducció de les desigualtats socials i educatives en les activitats extraescolars

A mesura que les oportunitats educatives fora del marc escolar guanyen rellevància, esdevenen també un **camp de reproducció de les desigualtats**: Hi ha una acumulació d'evidències, que expliquem a continuació, que assenyalen que actualment les desigualtats educatives estan condicionades per l'accés desigual d'infants i adolescents a recursos educatius fora del temps escolar.

Es tracta de **desigualtats degudes fonamentalment a factors socials i territorials**:

- El nivell d'estudis, econòmic i l'origen familiar són els factors que fan més probable per alguns infants i adolescents accedir a activitats i que aquestes siguin variades i de qualitat.
- Al mateix temps, es constaten desigualtats territorials, de manera que alguns barris de Barcelona disposen de més oferta, més variada i de més qualitat que d'altres, sent aquest també un factor que determina el temps educatiu extraescolar.

Disposem d'alguns estudis que ens aporten indicadors clau amb relació a l'accés, les desigualtats i les demandes de millora de les activitats extraescolars, si bé només alguns d'aquests estudis ens aporten informació específica de Barcelona, sent la resta estudis del conjunt de Catalunya.

Indicadors clau en aquest sentit són:

Taula 2. Taula resum d'indicadors clau sobre accés a activitats extraescolars a Barcelona

Indicadors clau	Valor
Infants i adolescents que practiquen activitats extraescolars esportives organitzades a Barcelona (2018)*	70,6%
Infants i adolescents que practiquen activitats extraescolars no esportives (2018)*	48%
Diferència en l'accés a activitats extraescolars segons nivell econòmic familiar (diferència entre nivell baix d'ingressos i nivell alt) (2018)	-28 punts percentuals de diferència

* Font: Enquesta d'hàbits esportius de la població en edat escolar de Barcelona 2018

Resumim a continuació les conclusions més rellevants d'aquests estudis, per tal de situar en quin punt de partida ens trobem pel que fa a l'accés i desigualtats en la pràctica extraescolar a Barcelona:

Situació d'accés i desigualtats en la pràctica extraescolar

Accés general a les activitats extraescolars

L'any 2019, diverses fonts de dades en l'àmbit de Catalunya indicaven que entre un 75-80% de l'alumnat entre 1r de primària i ESO feien alguna extraescolar. Els esports destaquen com el tipus d'activitat més freqüent, seguit pels idiomes, les activitats artístiques i el suport educatiu. Les activitats tecnològiques i socioculturals són molt més minoritàries.

Les dades disponibles per a la ciutat de Barcelona apunten un accés elevat a les activitats esportives organitzades (70,6% dels infants), per sobre del conjunt de Catalunya, i un accés similar al del conjunt de Catalunya pel que fa a activitats no esportives (música, idiomes, teatre, etc.), situat en el (48%):

Taula 3. Indicadors d'accés a activitats extraescolars esportives i no esportives a la ciutat de Barcelona i al conjunt de Catalunya

Font d'informació	Infants i adolescents que practiquen activitats extraescolars esportives organitzades	Infants i adolescents que practiquen activitats extraescolars no esportives
Enquesta d'hàbits esportius de la població en edat escolar de Barcelona 2018. Àmbit geogràfic: Ciutat de Barcelona.	70,6%	48,0%
Enquesta de l'Edubaròmetre de 2017 (enquesta a famílies amb infants a Primària i ESO de Catalunya) Àmbit geogràfic: Catalunya.	57,6%	50,7%
Enquestes a infants i adolescents per al disseny de Plans Educatius Locals i Plans Locals d'Infància i Adolescència (enquesta a infants de 4t, 5è i 6è de primària i ESO). Anys 2017 i 2019. Àmbit geogràfic: Diversos municipis de Catalunya.	59,4%	48,3%
Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA). Enquesta a pares i mares d'infants entre 3 i 14 anys. Resultats onada 2017- 2018. Àmbit geogràfic: Catalunya.	67,9%	44,2%
Enquesta sobre els hàbits esportius dels escolars de Catalunya. Enquesta a infants i adolescents de 1r de primària a 4t d'ESO. Any 2016. Àmbit geogràfic: Catalunya.	62,8%	

*La dansa és una activitat que, segons la font, es classifica com a activitat esportiva o com activitat cultural, dificultant la comparació de dades entre àmbit esportiu i no esportiu.

Es desconeix encara l'impacte de la Covid-19 en la pràctica (i l'oferta) d'activitats extraescolars durant el 2021, però l'Enquesta de Salut de Catalunya de 2020, que recull en part l'efecte de la pandèmia, reflecteix una baixada de la mitjana de dies setmanals en què es fan activitats extraescolars de tipus esportiu i no esportiu, que se suma a la baixada que va produir-se durant el 2019, després d'anys d'estabilitat i lleuger augment d'aquesta mitjana.

Gràfic 1. Mitjana de dies de pràctica extraescolar a Catalunya

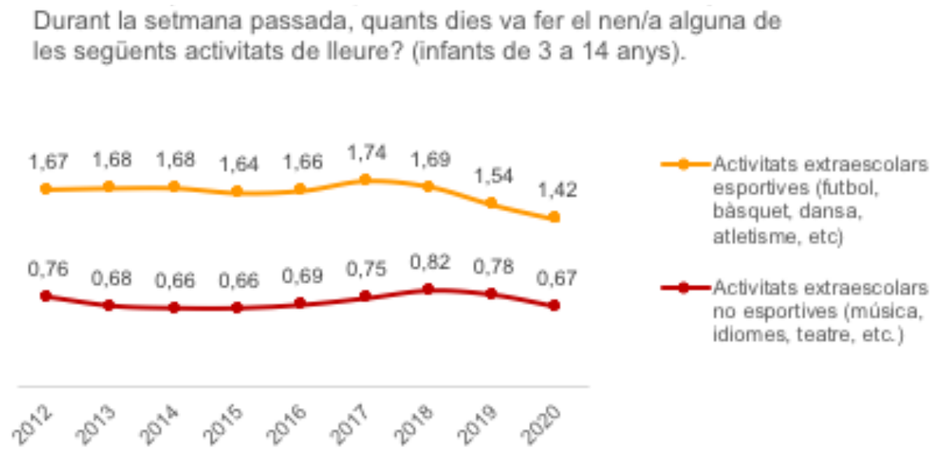

Font: Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA)

Desigualtats d'accés i tria

Des del punt de vista de la desigualtat territorial i concretament a la ciutat de Barcelona, disposem de dades aportades per l'estudi de l'IERM a 2021 "Les activitats extraescolars als instituts públics de Barcelona" que indiquen que els tres districtes amb menor nivell de renda (Nou Barris, Sant Andreu i Horta-Guinardó) presenten també indicadors per sota de la mitjana quant a oferta extraescolar als instituts públics i pràctica esportiva extraescolar:

Taula 4. Accés a activitats extraescolars segons districte i i renda familiar. Barcelona, 2020.

Barcelona i districtes	Renda familiar disponible (Índex RFD BCN=100) [1]	Activitats extraescolars ofertes per institut públic (mitjana anual) (N) [2]	Pràctica esportiva regular setmanal fora de l'horari lectiu (5-16) (%) [3]
Barcelona	100	7,2	76,1
Sarrià – Sant Gervasi	182,8	7,5	86,2
Les Corts	137,3	9,0	78,3
Eixample	122,4	8,3	78,4
Gràcia	105,3	14,0	79,8
Sant Martí	88,1	9,8	73,2
Sants Montjuïc	84,6	6,4	77,7
Ciutat Vella	84,3	7,5	60,9
Horta Guinardó	78,0	6,4	73,7
Sant Andreu	74,6	5,1	74,1
Nou Barris	55,0	4,4	67,0

Fonts: Pineda i Termes (2021), a partir de diverses fonts. [1] IIAB, a partir de les dades de l'Oficina Municipal de Dades, Aj. Bcn , 2017; [2] IERMB , a partir de l'explotació de dades web d'instituts públics i CEB, Aj. Bcn, 2020 [3] Font: IERMB, a partir de les dades de l'Enquesta d'hàbits esportius de la població escolar de Barcelona (EHEB), Institut Barcelona Esports, Aj. Bcn, 2018.

Algunes fonts han abordat els factors sociodemogràfics de les famílies que generen desigualtat en l'accés a les extraescolars.

De manera coincident, es demostra que l'accés i tria d'extraescolars està condicionat principalment pel perfil sociocultural de les famílies: L'alumnat que no fa extraescolars es concentra en famílies amb baix nivell d'estudis, sent aquesta la variable més determinant, si bé els baixos ingressos familiars i l'origen immigrant són també situacions familiars associades a una menor pràctica d'extraescolars.

Els infants d'aquests perfils familiars que sí fan activitats extraescolars en fan normalment de tipus esportiu, i és poc habitual que accedeixin a activitats artístiques. Les activitats artístiques continuen bastant reservades a famílies amb estudis superiors.

Per tant, s'observa que els factors de desigualtat que operen en l'educació extraescolar són coincidents amb els que operen en l'educació reglada i ens remeten a l'estatus sociocultural i econòmic de les famílies, el qual es reprodueix a través de l'educació.

Diagrama 3. Desigualtats socials en l'accés a activitats extraescolars. Les xifres indiquen el % d'alumnat que fa extraescolars segons variables sociodemogràfiques.

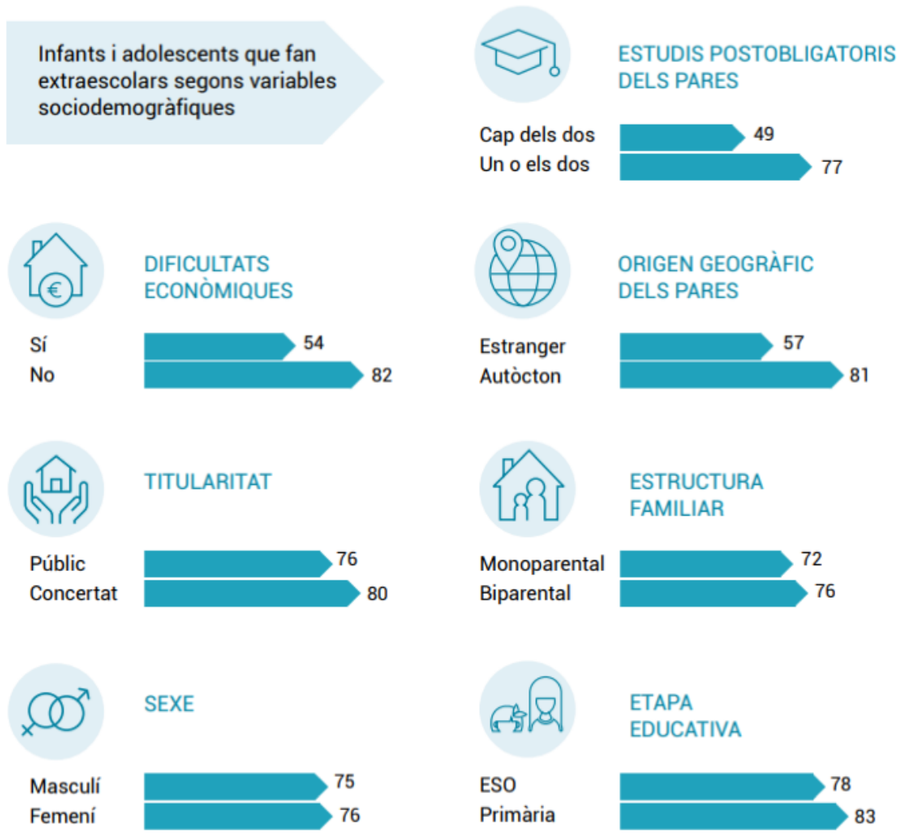

Font: Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA). Resultats onada 2017-2018 i Enquesta de l'Edubaròmetre 2017.

(Publicat a: Educació 360: més enllà del temps lectiu, 2021:45).

Qualitat, impacte i demandes de millora

Les estadístiques disponibles a nivell de Catalunya (Educació 360: més enllà del temps lectiu, 2021: 39) indiquen un grau de gaudi i satisfacció molt elevat amb les activitats extraescolars, tant per part dels infants com de les seves famílies.

Taula 5. Gaudi de les extraescolars realitzades. Valor promig (Gens=1; Molt= 5)

Variables sociodemogràfiques		Gaudeixes de les extraescolars que fas?
Sexe	Nens	4,40
	Nenes	4,41
Etapa	Primària (Cicle Superior)	4,53
	ESO	4,35
Origen dels pares	Els dos progenitors o un dels dos d'origen espanyol	4,42
	Tots dos estrangers	4,30
Estructura familiar	Biparental	4,32
	Monoparental i altres situacions	4,44
Titularitat centre	Públic	4,38
	Concertat	4,49
Total		4,41

Font: Enquesta a infants i adolescents per al disseny de Plans Educatius Locals i Plans Locals d'Infància i Adolescència. Anys 2017 i 2019. (Publicat a: Educació 360: més enllà del temps lectiu, 2021:39).

També es demostra una retroalimentació positiva entre pràctica d'activitats extraescolars i adhesió escolar, traduïda en una millor relació amb companys/es i docents, major motivació envers els aprenentatges i uns millors resultats acadèmics.

Gràfic 2. Relació entre situació escolar i la pràctica d'activitats extraescolars (%)

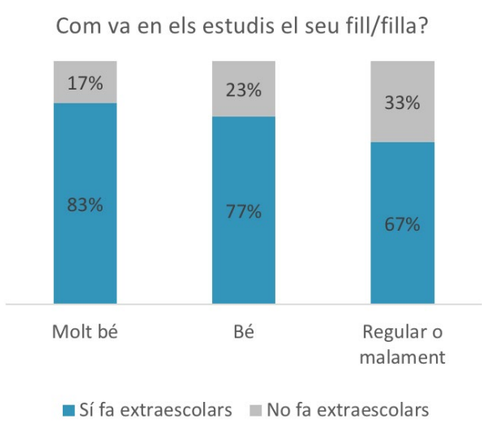

Font: Enquesta de l'Edubaròmetre de 2017.
(Publicat a: Educació 360: més enllà del temps lectiu, 2021:54).

Tot i l'anterior, s'identifiquen algunes demandes de millora per part de les famílies. La primera és el preu de les activitats extraescolars, que no és accessible per a totes les famílies.

De l'altra, es demana un millor ajust de l'oferta a la diversitat social, educativa, territorial, d'edats, d'interessos i capacitats de l'alumnat. Finalment, es reclama una major compatibilitat entre activitats escolars i extraescolars, a nivell d'horaris i de càrrega de deures. Així, entre els motius per no fer extraescolars un dels més destacats és la càrrega de deures a les tardes (Educació 360: més enllà del temps lectiu, 2021:42).

2.2. Situació específica de les activitats extraescolars esportives a Barcelona

La generalització de la pràctica extraescolar a Barcelona ha vingut de la mà de la popularització d'alguns esports, del desenvolupament del teixit d'entitats esportives, de les polítiques locals d'esports, de la creació de l'Institut Municipal de l'Esport i de la dinamització continuada d'òrgans de participació com el Consell de l'Esport Escolar.

En l'àmbit de l'esport, disposem d'algunes dades específiques per a la ciutat de Barcelona, gràcies a **l'Enquesta d'hàbits esportius de la població en edat escolar de Barcelona**.

L'edició de 2018 d'aquesta enquesta periòdica ens indica que a 2018 el 70% dels infants fa alguna activitat esportiva organitzada (fins a un 76% fan activitat esportiva, incloent-hi la no organitzada).

La major part d'aquesta oferta és organitzada per entitats esportives i per les AMPA, sent aquest perfil associatiu de l'oferta una de les característiques més rellevants de la pràctica esportiva extraescolar, en comparació amb altres activitats, on els agents promotors són en major mesura empreses o l'Ajuntament (Educació 360,2021:402).

Gràfic 3. Activitats extraescolars i entitats organitzadores

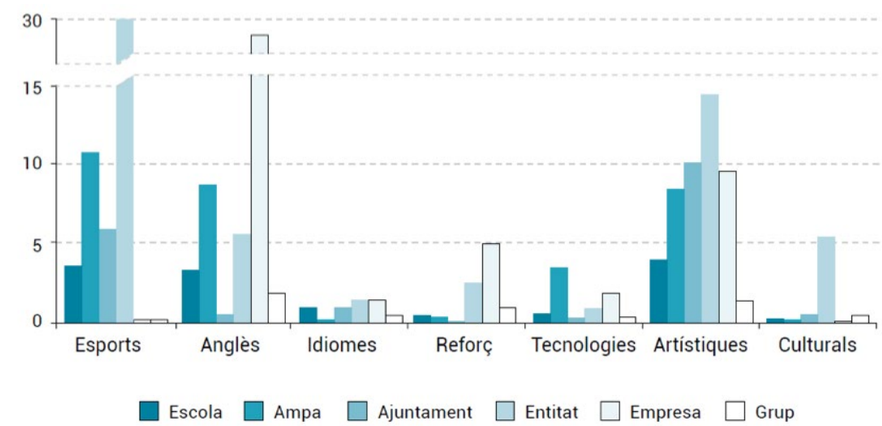

Font: Enquesta d'hàbits esportius de la població en edat escolar a Barcelona 2018. (Publicat a: Educació 360: més enllà del temps lectiu, 2021:402).

Tot i l'àmplia penetració social dels esports i l'esforç de les polítiques públiques i de les entitats per fer-lo accessible, les dades apunten que encara hi ha condicionants socials que interfereixen en aquest accés i aquests condicionats s'haurien agreujat arran de la pandèmia.

Seguint les dades de l'enquesta de Salut de Catalunya de 2020, que en part recull l'efecte de la pandèmia, les desigualtats més acusades a nivell de Catalunya en l'accés a les activitats esportives es donen per raó de nivell d'estudis (de la mare en major intensitat però també del pare) i classe social. Aquestes desigualtats eren prèvies a la pandèmia:

Gràfic 4. Mitjana de dies de pràctica extraescolar esportiva a Catalunya

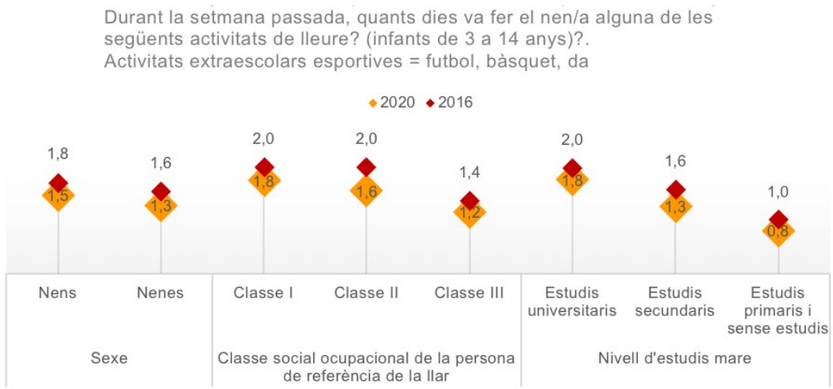

Font: ESCA - Enquesta de salut de Catalunya. Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya
Nota: L'ESCA fa una aproximació a la classe social en base a l'ocupació. Les categories que estableix signifiquen el següent:

- Classe I. Directors i gerents i professionals universitaris
- Classe II. Ocupacions intermèdies i treballadors per compte propi
- Classe III. Treballadors manuals

En l'àmbit específic de Barcelona ciutat - i seguint les variables recollides per l'Enquesta d'hàbits esportius- la bretxa de gènere en l'esport ha estat una de les més focalitzades per les polítiques públiques i s'ha aconseguit augmentar la pràctica esportiva de les noies, fins a situar-la en nivells pròxims als dels nois, segons recullen les dades, disponibles de moment fins a 2018.

Gràfic 5. Evolució de la pràctica esportiva per sexe a Barcelona (%)

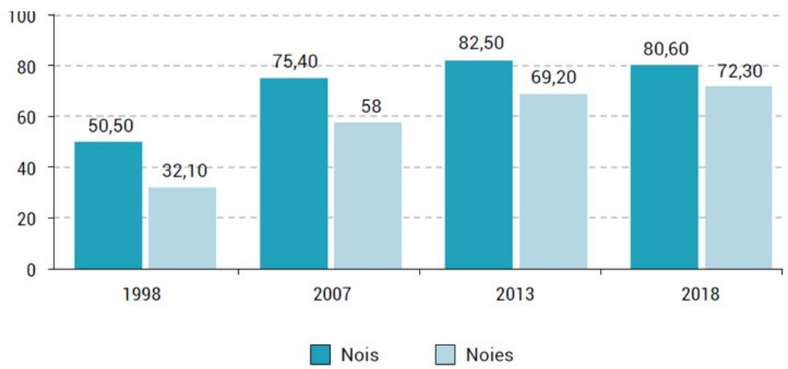

Font: Enquesta d'hàbits esportius de la població en edat escolar a Barcelona 2018.(Publicat a: Educació 360: més enllà del temps lectiu, 2021:306).

Un altre aspecte que s'ha treballat a la ciutat de Barcelona és el sosteniment de la pràctica esportiva al llarg del temps (itineraris esportius). Al conjunt de Catalunya, la pràctica esportiva decau en el pas entre primària i ESO, en canvi, a Barcelona aquesta pràctica supera la transició a l'ESO i inclús augmenta el nivell de pràctica (tot i que només entre els nois). **Aquest indicador assenyala itineraris esportius cada cop més llargs, de la mà d'entitats que són capaces de crear una vinculació a llarg termini.**

Gràfic 6. Evolució de la pràctica esportiva per sexe i nivell educatiu a la ciutat de Barcelona.

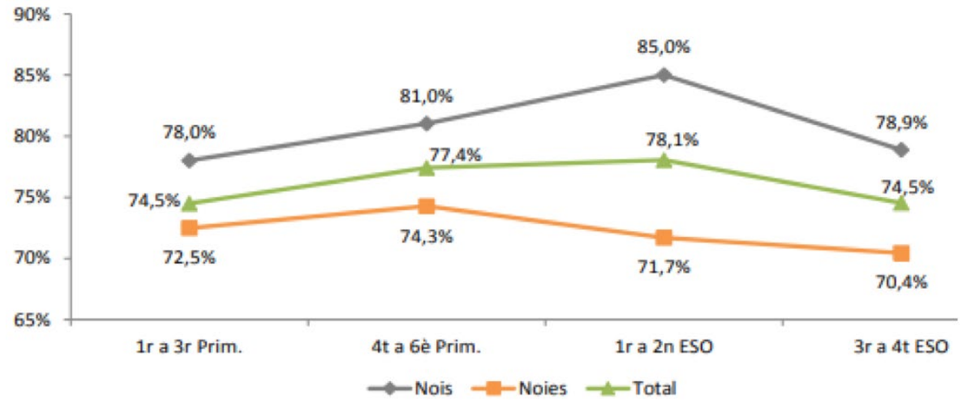

Font: Enquesta d'hàbits esportius de la població en edat escolar a Barcelona 2018.
Publicat a Jordi Viñas i Fort (2018:22), Estudi dels hàbits esportius de la població en edat escolar de la ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

Per lloc de naixement, i tenint en compte les variables de desigualtat contemplades per l'Enquesta d'hàbits esportius de la població en edat escolar a Barcelona 2018, s'observa que els infants procedents de l'estranger fan menys pràctica esportiva que els nascuts a Espanya. Altres estadístiques a nivell català mostren que aquesta desigualtat per lloc de naixement afecta de manera contundent a les noies d'origen estranger.

Gràfic 7. Pràctica d'activitat física i esportiva segons procedència a la ciutat de Barcelona.

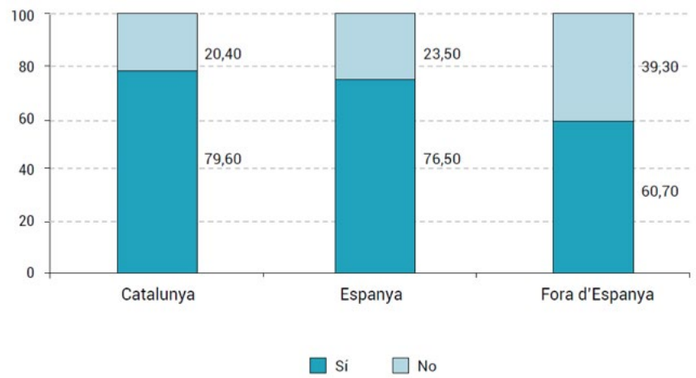

Font: Enquesta d'hàbits esportius de la població en edat escolar a Barcelona 2018.
(Publicat a: Educació 360: més enllà del temps lectiu, 2021:308).

Pel que fa a l'origen familiar, l'enquesta mencionada posa en relleu l'efecte del nivell de pràctica esportiva dels pares, mostrant que les famílies amb adults que fan pràctica esportiva tenen més probabilitats de transmetre aquest hàbit als fills i filles:

Gràfic 8. Relació entre els nivells de pràctica esportiva dels pares o tutors i els escolars (%)

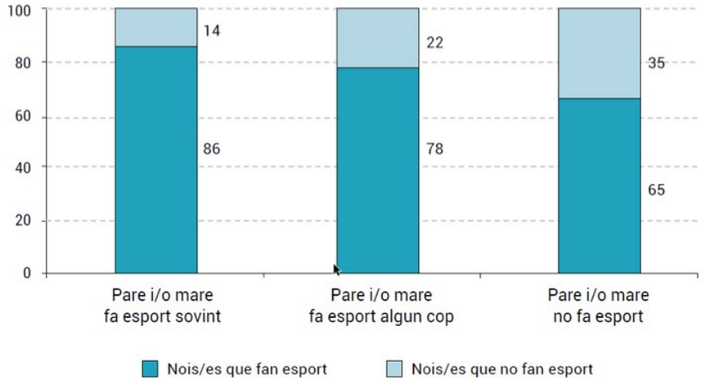

Font: Enquesta d'hàbits esportius de la població en edat escolar a Barcelona 2018.
(Publicat a: Educació 360: més enllà del temps lectiu, 2021:309).

Finalment, l'enquesta mostra també la desigualtat territorial per districtes, on cristal·litzen moltes de les desigualtats familiars:

Observem una correlació entre els indicadors socioeconòmics dels barris (nivell mig de renda, percentatge de població estrangera, nivell formatiu de les famílies...) i el percentatge d'alumnat que fa esport extraescolar. Sarrià-Sant Gervasi i Gràcia obtenen els valors més alts, i Ciutat Vella i Nou Barris els més baixos, tot i que cal no perdre de vista que **inclús en aquests barris a la cua, s'ha aconseguit col·lectivament que molt més de la meitat de l'alumnat faci pràctica esportiva**.

Gràfic 9. Pràctica esportiva de la població (%) per districte de Barcelona a 2018.

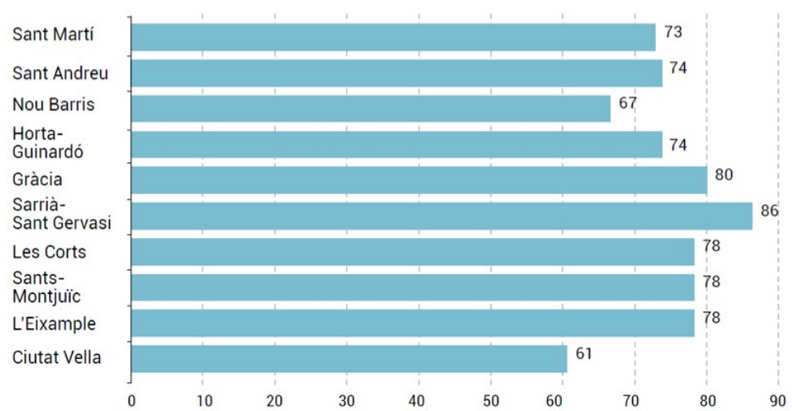

Font: Enquesta d'hàbits esportius a Barcelona 2018.
(Publicat a: Educació 360: més enllà del temps lectiu, 2021:311).

L'enquesta mencionada aprofundeix en els motius per no fer pràctica esportiva dels infants que no en fan. L'evolució entre 2013 i 2018 d'aquesta pregunta reflecteix que el principal motiu té a veure amb la manca de temps, ja que es fan altres activitats o degut als deures escolars. Els motius econòmics per no fer esport s'han reduït lleugerament (va ser mencionat pel 15% dels casos a 2013 i el 13,3% dels casos a 2018).

L'anàlisi de les extraescolars en l'àmbit esportiu ens aporten dues conclusions igualment importants i compatibles:

- La col·laboració col·lectiva entre tercer sector, sector públic i privat ha fet possible assolir uns nivells de pràctica esportiva certament elevats. Partíem d'un escenari de pràctica esportiva travessat per moltes desigualtats que, tot i persistir, s'han reduït, demostrant que les polítiques de foment de l'esport amb mirada d'equitat tenen un impacte rellevant, i no només en l'àmbit pròpiament educatiu sinó també de salut, cohesió social i participació.

- L'acompanyament de les polítiques esportives amb fonts de dades, com l'Enquesta d'hàbits esportius de la població escolar, permet fer un retrat i seguiment de la realitat explicada i és una pràctica que seria útil també en altres àmbits d'extraescolars.

2.3. Situació específica de les activitats extraescolars no esportives a la ciutat de Barcelona

Com hem dit anteriorment, l'any 2018 s'estimava que un 48% dels infants de la ciutat de Barcelona feien extraescolars no esportives. Es tracta d'un percentatge similar al del conjunt de Catalunya.

Els idiomes i les activitats artístiques (música de manera destacada) són les extraescolars no esportives més practicades al conjunt de Catalunya i a la ciutat de Barcelona. En el cas dels idiomes destaquen les empreses privades com a principal agent promotor i en el cas de les activitats artístiques destaquen les entitats, ajuntament i empreses en termes equiparables.

A nivell de Catalunya, la mitjana de dies de pràctica d'activitats extraescolars no esportives se situa en els 0,67 dies per setmana (menys la meitat que en cas dels esports – 1,42). Aquesta mitjana de dies va augmentar lleugerament entre 2014 i 2018, però a 2019 va disminuir lleugerament i a 2020 ha tingut una caiguda més accentuada, atribuïble en principi a l'efecte de la pandèmia.

La pràctica d'activitats no esportives té una desigualtat d'accés més forta que les esportives. Entre les variables de les quals disposem de dades, el nivell d'estudis dels progenitors, especialment de les mares, és la variable que més marcadament influeix, seguit de la classe social, assignada a l'Enquesta de Salut de Catalunya segons la categoria professional desenvolupada.

La reducció que s'ha produït en la pràctica d'activitats artístiques l'any 2020 ha tingut un efecte més intens en les famílies amb menor nivell d'estudis, tot i que les famílies amb estudis superiors també s'han ressentit.

Les noies han predominat fins ara en la pràctica d'activitats no esportives per sobre els nois, però les dades de 2020 indiquen que les noies haurien vist reduït el seu nivell de pràctica amb major intensitat que els nois.

Les dades dels anys vinents podran acabar de dimensionar l'efecte de la pandèmia en l'accés i desigualtats entorn de les extraescolars no esportives:

Gràfic 10. Mitjana de dies de pràctica extraescolar no esportiva a Catalunya

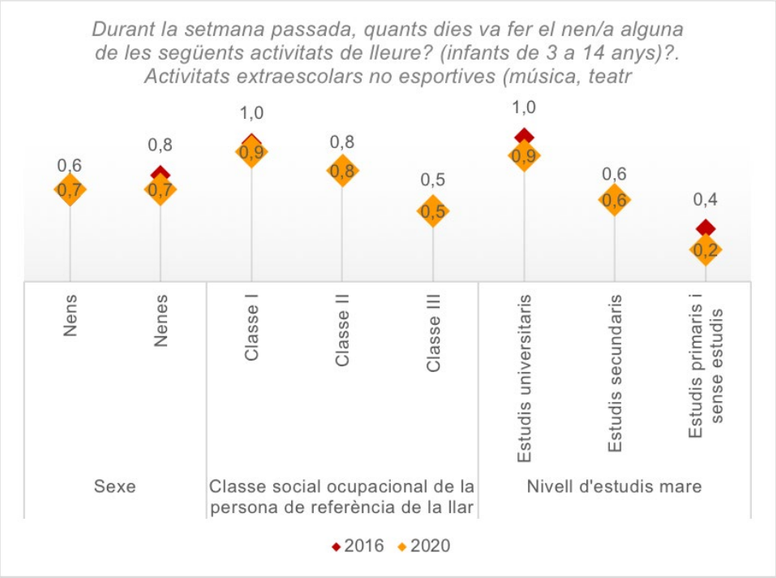

Font: ESCA - Enquesta de salut de Catalunya. Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya
Nota: L'ESCA fa una aproximació a la classe social en base a l'ocupació. Les categories que estableix signifiquen el següent:

- Classe I. Directors i gerents i professionals universitaris
- Classe II. Ocupacions intermèdies i treballadors per compte propi
- Classe III. Treballadors manuals

A diferència de l'àmbit dels esports, **en l'àmbit de la pràctica extraescolar no esportiva no disposem d'una enquesta específica per Barcelona** que ens permeti aprofundir en l'accés, pràctica i impactes de les extraescolars no esportives entre infants i adolescents a la ciutat.

Amb tot, disposem de **l'Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona de 2020**, dirigida a població adulta, i que ens aporta algunes aproximacions indirectes pel que fa exclusivament a les activitats artístiques i culturals.

Observem, en primer lloc, que un 66,2% de la població adulta declara no haver rebut cap formació musical. Els percentatges de no formació en pintura, dibuix, escultura, dansa, arts escèniques, escriptura, fotografia o audiovisuals són encara més elevades:

Gràfic 11. Formació artística de la població adulta.

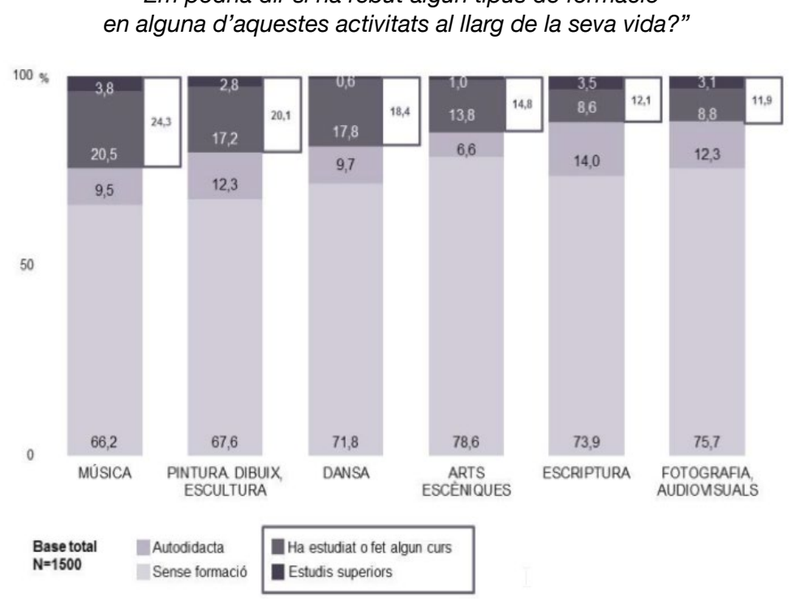

Font: Institut de Cultura de Barcelona (2020:64) Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

Si ens enfoquem en la música, com a pràctica artística més freqüent, observem desigualtats d'accés molt clares, vinculades al nivell d'estudis reglat, el nivell de renda i l'edat.

Aquesta última variable, l'edat, ens remet a una desigualtat generacional, per la qual les persones més joves s'han beneficiat en major mesura d'oportunitats formatives musicals que els seus pares i avis.

Gràfic 12. Percentatge (%) de població que ha rebut formació musical, segons variables sociodemogràfiques.

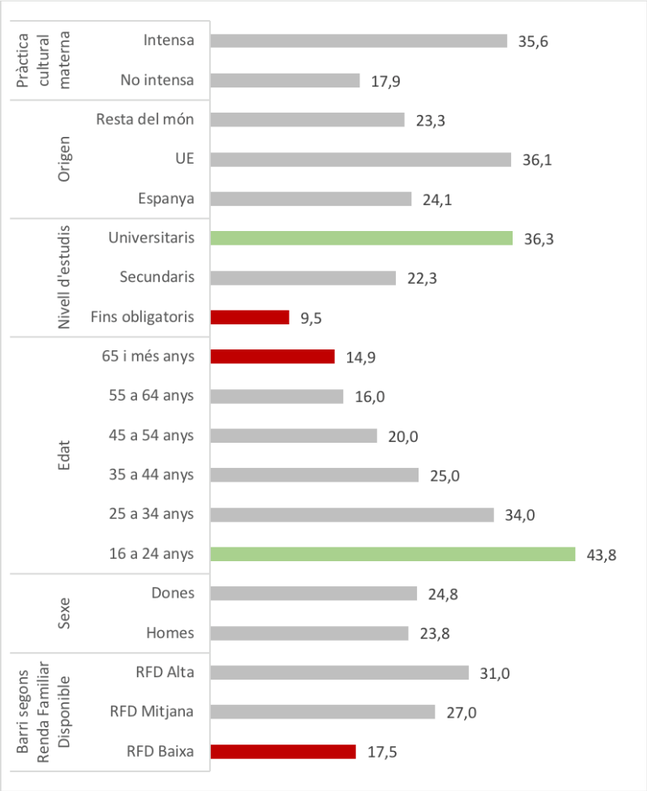

Font: Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona de 2020

No es disposa, com hem dit, de dades sobre activitat extraescolars no esportiva en l'etapa de primària i ESO específiques de Barcelona, però sí que es disposa d'algunes a nivell de Catalunya. Segons aquestes fonts, es confirma que l'accés a extraescolars de tipus artístic i cultura es correlaciona amb la renda familiar:

Gràfic 13. Participació dels fills/es en activitats extraescolars artístiques-culturals (%) (segons nivell de renda familiar).

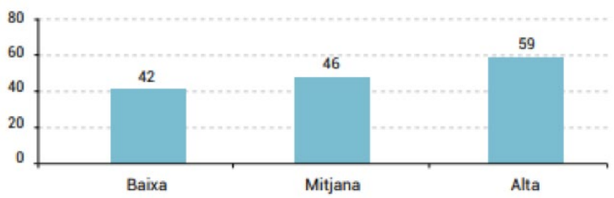

(Publicat a: Educació 360: més enllà del temps lectiu, 2021:341).

D'altra banda, segons Barbieri i Cendra (Educació 360, 2021:351), la pràctica d'activitats com la música i el teatre disminueix en el pas de 1r-3r de primària a 3r-4t d'ESO. A més, en el grau mitjà o avançat, les escoles de les societats musicals pateixen una pèrdua del 65,23% del seu alumnat.

Podem concloure per tant que l'àmbit de les extraescolars artístiques presenta una evolució positiva en termes generals quant a un progressiu major accés des d'un punt de vista generacional, però encara lluny d'assolir els nivells de pràctica esportiva. A més, les extraescolars no esportives estan més afectades per les desigualtats socials lligades al nivell d'estudis i econòmic dels pares i mostren una menor capacitat de vincular infants i adolescents en trajectòries de llarga durada que aconsegueixin resistir el pas de l'educació primària a la secundària, donant lloc a nivells avançats de desenvolupament de les competències artístiques.

D'altra banda, la política cultural i artística a la ciutat s'ha caracteritzat fins ara per un enfocament en el públic adult i un accent en el consum/gaudi cultural. La política del dret a la cultura recentment aprovada a Barcelona i la política d'extraescolars atorga un major protagonisme a l'aprenentatge i pràctica artística activa i a la població infantil i jove.

d) Voluntat, capacitat i experiència política en el foment d'oportunitats educatives extraescolars

Ara per ara, les activitats extraescolars no estan protegides pels poders públics ni per la legislació vigent, de manera que els drets relacionats amb aquest àmbit educatiu no estan garantits per l'administració pública (#ÀgoraDeDrets sobre el dret a l'educació, 2019:60).

Tot i així, són varis els textos normatius i polítics que assenyalen el deure de les administracions d'implicar-se en fer efectiu el dret a l'educació no formal d'infants i adolescents:

- La Conv**enció sobre els drets dels infants de les Nacions Unides** (art.31) estableix el dret d'aquests al lleure i a participar en les activitats culturals, artístiques, recreatives i d'esplai existents, i el deure de les administracions a fer-ho possible.

- **L'Estatut d'Autonomia** (art.44.3) estableix l'obligació dels poders públics de facilitar i promoure l'accés dels infants en les activitats d'educació en el lleure.

- **La Llei d'Educació de Catalunya** (Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'Educació de Catalunya), estipula en el seu Article 6 que les administracions públiques han de promoure mesures que facilitin l'accés de tot l'alumnat a les activitats complementàries i extraescolars.

- **La "Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència**" de 2010, en el seu Capítol VIII determina que els infants tenen dret a rebre una formació integral en el seu temps de lleure, i que les administracions han d'afavorir la igualtat d'accés a aquesta educació i donar suport a les organitzacions educatives de l'àmbit no formal.

- Al seu torn, el **Síndic de Greuges de Catalunya** ha elaborat un informe (2014) sobre el dret al lleure educatiu, amb diverses recomanacions a les administracions competents (Departament d'Educació, Departament de Benestar Social i Família i administracions locals) per fer-lo efectiu.

- En la mateixa línia, la **Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat**, de la qual Barcelona és una de les ciutats signatàries i impulsores, insta a fer accessibles tots els espais educatius i culturals de la ciutat en igualtat de condicions.

Més concretament a Barcelona, la present estratègia de ciutat neix entrellaçada a altres polítiques de la ciutat, algunes fortament implantades i d'altres emergents, que faciliten la viabilitat de la proposta i sumen un ampli consens social i polític entorn a l'objectiu d'impulsar l'educació extraescolar a Barcelona.

Entre les polítiques precursores i complementàries de la present estratègia de ciutat destaquen:

- **Ciutat educadora**: l'any 1990 es va celebrar a Barcelona el Primer Congrés Internacional de Ciutats Educadores, el qual va concloure amb la proclamació de la Carta de Ciutats Educadores. Des d'aleshores, la ciutat de Barcelona fa trenta anys que impulsa aquest moviment, que ha estat avantguardista en posar en relleu el paper de les administracions locals en el foment de l'educació en un sentit ampli, des d'una perspectiva comunitària, arrelada als barris, a l'urbanisme i a l'associacionisme.

  A Barcelona, el consistori ha articulat la política de Ciutat Educadora des dels barris, entesos com a espais de màxima proximitat a partir del qual forjar vincles entre els centres escolars i l'entorn, fomentar el rol educatiu de la comunitat i crear espais públics estimulants per a l'aprenentatge i la descoberta. Des d'aquesta descentralització als barris, s'ha treballat en tres eixos simultanis: a) Garantir una oferta de propostes extraescolars públiques, assequibles i inclusives als barris; b) fer valdre el paper dinamitzador i connector dels equipaments educatius, culturals i esportius dels barris; c) aconseguir un urbanisme amable amb la infància, que afavoreixi el joc i la convivència, avançant en la idea de la "ciutat jugable" (web Ajuntament).

- **Aliança Educació360**: Coincidint amb la celebració del 30è aniversari de la Carta de Ciutats Educadores, l'Ajuntament de Barcelona s'ha adherit a l'Aliança Educació 360, impulsada per la Fundació Jaume Bofill, la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica i la Diputació de Barcelona.

  L'Ajuntament se suma a aquesta Aliança per tal de promoure **l'educació a temps complet** i convertir el dret a aprendre més enllà de l'escola en política pública, comptant amb la sistematització de coneixements, l'assessorament metodològic i l'intercanvi d'experiències que aporta formar part de l'Aliança.

  L'Aliança Educació 360 està transferint a Catalunya l'experiència internacional en la configuració de polítiques d'educació a temps complet, que fan real el dret al temps educatiu extraescolars des d'una perspectiva d'equitat i d'ecosistema que interrelaciona espais, temps i agents educatius. L'avaluació de polítiques d'educació a temps complet de països com els Estats Units, Alemanya, Uruguai, Mèxic, Gran Bretanya, Portugal, França aporten un gran bagatge d'orientacions per configurar una política pròpia de la ciutat de Barcelona.

- **Pla de Drets Culturals de Barcelona**: De manera més recent, Barcelona ha aprovat l'any 2021 el Pla de Drets Culturals de Barcelona "Fem cultura", que es materialitzarà a través de diverses mesures de govern específiques per eixamplar els drets culturals. Una de les mesures de govern que impulsarà el Pla de Drets Culturals és l'anomenada "Cultura i educació: dret a la participació cultural i a l'educació pràctica i artística al llarg de la vida", que facilitarà, entre d'altres, els programes artístics extraescolars i l'accés a aquests de capes més àmplies de població infantil i jove.

- **Pla de l'esport en edat escolar de la ciutat de Barcelona**: El desenvolupament de l'activitat esportiva en temps extraescolar a Barcelona ha anat de la mà del desplegament del Pla de l'esport en edat escolar, promogut per l'Ajuntament de Barcelona a través de l'Institut Barcelona Esports, i amb la col·laboració del Consell de l'Esport Escolar de Barcelona. Aquest pla garanteix l'accés d'infants i joves de Barcelona (amb edats compreses entre els 3 i 18 anys) a una pràctica física o esportiva que completa la seva educació i millora la seva qualitat de vida (Carranza, M. i Cerezo, S., 2021:293).

  Sota el paraigua del Pla de l'esport, les entitats que organitzen activitats esportives fora de l'horari escolar per a infants i joves entre 3 i 25 anys poden demanar l'homologació per al reconeixement qualitatiu de la seva idoneïtat per portar endavant aquestes activitats i acollir a infants amb una beca esportiva que atorga l'Ajuntament de Barcelona.

  El curs 2017-18 hi havia 297 entitats homologades que oferien un total de 108.437 places esportives. Disposar de l'homologació és un garant de qualitat a diversos nivells: relació amb les famílies, organització, metodologia, seguiment personalitzat de cada infant, formació del monitoratge, etc. L'experiència pionera de l'Institut Barcelona Esports és un precedent de gran valor per impulsar les activitats d'art i ciències, idiomes i suport educatiu amb un sistema d'homologació i beques similar.

- **El Pla de Barris**: 23 barris de la ciutat desenvolupen una estratègia intensiva i integral per aconseguir frenar les dinàmiques de vulnerabilitat i segregació socials que afecten algunes zones de la ciutat. L'educació és un dels eixos fonamentals d'intervenció d'aquesta estratègia integral. Així, els plans de barris estan actuant com un laboratori d'experiències educatives comunitàries, d'itineraris d'aprenentatge fora escola i de dinamització educativa a través d'equipaments culturals, artístics i esportius. Gràcies als plans de Barris, Barcelona concentra avui un gran know how per impulsar una política d'extraescolars amb vocació de ciutat.

Diagrama 4. Polítiques i acords de Barcelona que precedeixen la política de dues tardes.

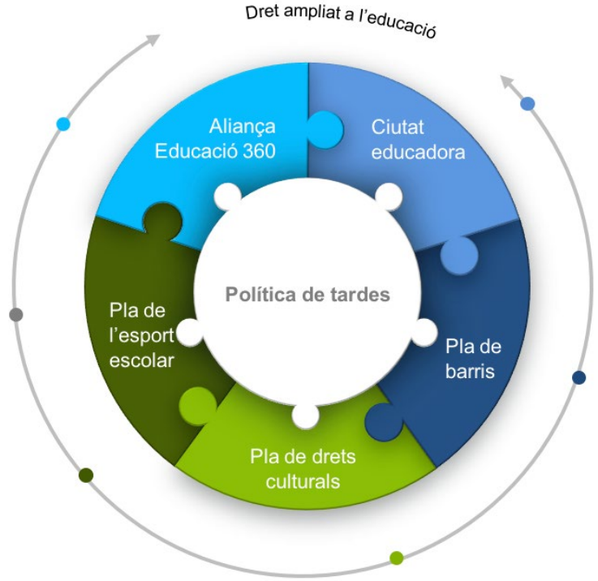

Altres marcs de política pública vinculats en fase d'elaboració:

- **Pla d'Infància 2021-2030:** fins a 2020, ha estat vigent el pla "Focus Infància i Ciutadania 2017-2020: pla per créixer i viure la infància i l'adolescència a Barcelona" que ha planificat i estructurat les principals polítiques que afecten a la infància i adolescència a la ciutat. Una de les línies d'actuació desplegades al pla Focus ha estat el programa Escoles Enriquides, destinat a posar en marxa en les escoles de més complexitat activitats extraescolars diverses.

En el Pla d'infància 2021-2030, una de línies d'actuació és el dret a l'educació, al lleure, la cultura, el joc i el descans. Dins d'aquesta, es contempla el repte de reconèixer i avançar en el pes del lleure com a factor essencial en el benestar dels infants, garantint l'accés a l'aprenentatge extraescolar, a activitats de lleure educatiu durant tot l'any als infants i adolescents en situació de vulnerabilitat i amb discapacitat, ampliant el potencial dels equipaments municipals i de les entitats de lleure de base associativa.

- **Acord de ciutat per a l'Educació 2030:** a 2020 es va aprovar l'elaboració d'un pacte de ciutat que estableixi les línies estratègiques del model d'educació que es vol per a Barcelona. Un dels eixos temàtics que desenvolupa aquesta mesura són les Oportunitats educatives i culturals més enllà de l'escola.

e) Bagatge de l'Ajuntament de Barcelona i el Consorci d'Educació de Barcelona en el desenvolupament de programes d'extraescolars.

Gràcies a les polítiques citades en l'apartat anterior, la ciutat de Barcelona compta amb diversos programes, serveis, equipaments i beques d'extraescolars orientats a la igualtat d'oportunitats, liderats per l'Ajuntament de Barcelona (englobant l'IMEB, l'IBE i el Pla de Barris) i el Consorci d'Educació de Barcelona.

Els més destacables, són:

Liderats pel Consorci d'Educació de Barcelona

- **Programa Èxit:** Programa de suport educatiu liderat pel Consorci d'Educació de Barcelona i desplegat en tots els districtes de Barcelona amb finançament de l'Ajuntament que se centra en el cicle superior de primària i preparar la transició a secundària. El projecte es fa de forma coordinada amb les escoles i els instituts i és el personal docent qui deriven l'alumnat beneficiari. A més d'activitats de suport per fer tasques escolars, es fan altres activitats de tipus més lúdic i cultural i es treballa amb la figura del jove estudiant que acompanya a l'alumne.

- **Tangram**: projecte de suport educatiu a infants de 1r i 2n de primària, que contempla un treball simultani amb els infants i les seves famílies, afavorint la implicació d'aquestes en la cultura escolar i reforçant les seves habilitats per fer un acompanyament escolar efectiu dels seus fills. El projecte està liderat pel Consorci d'Educació de Barcelona.

- **Programa d'instituts a temps complet**: el Consorci d'Educació de Barcelona impulsa en una vintena de centres d'ESO un programa d'activitats extraescolars de tarda.

- **Programa Speak Up**: El programa "Speak Up", promogut pel Consorci d'Educació de Barcelona en col·laboració amb l'Escola Oficial d'Idiomes Barcelona-Drassanes, impulsa un pla de treball sistemàtic per millorar les competències i habilitats en expressió, interacció i comprensió oral en llengua anglesa de l'alumnat de 1r a 4t d'ESO. Es desenvolupa dues hores a la setmana en horari de tardes (font: www.edubcn.cat).

Liderats per l'Ajuntament de Barcelona

- **Educarts:** programa que introdueix els diferents llenguatges artístics als centres educatius del territori en un projecte que vincula entre si a les escoles participants i introdueix la pràctica artística dins i fora de l'horari lectiu. Actualment es desenvolupa a 6 centres educatius de la Zona Nord del Districte de Nou Barris en el marc de Pla de Barris.

- **Convivim esportivament**: des de 2012, Convivim esportivament té per objectiu promocionar la pràctica de l'esport i l'activitat física entre infants i joves de diversos barris de la ciutat com a eina de foment de la inclusió social. A través d'aquest programa es posa a l'abast de tots els infants i els i les joves de Barcelona la possibilitat de practicar esports a través de la col·laboració entre les escoles i entitats dels barris.

A més dels programes propis, l'Ajuntament de Barcelona disposa dels següents serveis i equipaments que acullen dins de la seva programació activitat extraescolar i de suport educatiu a les tardes:

- **Escoles municipals de música**: Barcelona disposa de cinc EMM que formen a un total de 2.674 alumnes amb la finalitat principal de promoure l'afició per la música i el seu caràcter és eminentment pràctic. La seva funció no és únicament formativa, sinó també social i cultural, i, en aquest sentit, s'hi promouen audicions, concerts, intercanvis i trobades, amb la participació de tot l'alumnat o amb músics convidats.

- **Xarxa de Biblioteques Municipals**: La Xarxa de Biblioteques Municipals està formada per més de 225 biblioteques i 10 bibliobusos i té com a finalitat garantir l'accés a la lectura i la cultura de tota la població. Les biblioteques dinamitzen clubs de lectura, tallers d'escriptura, conta contes i acullen activitats de suport educatiu, tallers científics, digitals i tecnològics (Code Club, EstàsOn, Cibernàrium...).

- **Casals infantils**: Els casals municipals són serveis públics diaris on un equip de professionals especialitzats dinamitza les activitats i els grups, i afavoreix la participació activa dels infants en les activitats socioculturals del seu entorn. S'ofereix als infants diferents programes d'activitats com ara tallers, jocs en grup, espais de joc i estades a l'aire lliure i la natura.

- **Ludoteques infantils**: Les ludoteques són equipaments que tenen com a objectiu principal garantir el dret dels infants i dels joves menors d'edat al joc, i col·laborar, així, en el desenvolupament integral de la persona, per la qual cosa estan dotats d'un fons organitzat de jocs, joguines i altres elements lúdics, i promouen el joc lliure amb una intencionalitat educativa.

- **Casals de joves**: Els Casals de Joves són un projecte col·lectiu, de treball de barri i amb l'entorn més proper, fonamentats en la promoció de projectes educatius d'acció social adreçats a persones joves i gestionats a través de la participació i autogestió voluntària de la mateixa gent que hi participa.

També s'atorguen beques i subvencions per a la promoció d'extraescolars:

- **Subvencions a escoles, AFA i entitats:** L'Ajuntament atorga a les escoles, les AFA i entitats subvencions anuals per desenvolupar extraescolars a les escoles. L'any 2020 s'han atorgat 384.545,36 € en subvencions, amb la distribució per districtes que mostra la taula.

Pot veure's com Ciutat Vella concentra gran part de les subvencions però en canvi no així altres districtes amb major volum de població i també una elevada necessitat social, com Nou Barris, Sant Andreu o Horta-Guinardó:

Taula 6. Subvencions de l'Ajuntament de Barcelona a les escoles, les AFA i altres entitats per desenvolupar extraescolars a les escoles. Any 2020.

Districte	Núm. Subvencions 2020	Subvenció atorgada	Població total 2020
Ciutat Vella	45	110.395,36	108.331
Eixample	26	36.500,00	270.694
Sants-Montjuïc	19	27.070,00	187.584
Les Corts	14	27.740,00	82.635
Sarrià-Sant Gervasi	25	19.425,00	151.157
Gràcia	30	30.675,00	123.651
Horta-Guinardó	32	24.800,00	174.799
Nou Barris	22	38.950,00	174.012
Sant Andreu	28	30.050,00	151.976
Sant Martí	24	38.940,00	241.691
TOTAL CIUTAT	265	384.545,36	1.666.530

Font: IMEB, Ajuntament de Barcelona.

- **Beques per la pràctica esportiva fora de l'horari lectiu**: Per facilitar l'accés dels infants i joves de 6 a 17 anys a la pràctica de l'activitat física i esportiva fora de l'horari lectiu, l'Ajuntament de Barcelona compta amb un sistema d'ajuts adreçats a les famílies, el qual s'adjudica en funció del nivell de renda disponible per membre de la unitat familiar, fins a un màxim del 90% del preu de l'activitat. Els infants i joves becats realitzen activitats esportives en qualsevol de les entitats homologades organitzadores d'activitats esportives fora d'horari escolar. L'institut de Barcelona Esports destina al voltant de 3 milions d'euros anuals a aquest tipus de beques per a activitats esportives extraescolars.

- **Beques EMIPAC (Escoles de Música d'Iniciativa Privada de Catalunya):** L'Ajuntament de Barcelona (ICUB) destina anualment beques a alumnat d'escoles de música d'iniciativa privada autoritzades. El curs 2019/20 (última dada disponible) es van atorgar 151 beques amb un pressupost de 130.000 €.

Programes de foment de les extraescolars liderats per altres organismes:

- **Pla de millora d'oportunitats educatives (PMOE):** el Pla està impulsat pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya i es concep com una mesura extraordinària entre 2021 i 2024 que s'adopta per pal·liar els efectes desfavorables de la pandèmia i que s'adreça als centres de més complexitat educativa. El Pla aporta una dotació extraordinària de recursos econòmics (400.000 € a la ciutat de Barcelona) i humans per crear o reforçar, entre d'altres, les oportunitats educatives i de suport educatiu en temps extraescolar i en vinculació amb els projectes educatius de les escoles i instituts. El PMOE es finança en part amb fons europeus del POEFE i PROA+.

f) Impacte educatiu de la Covid-19

No podem deixar de mencionar la pandèmia de covid-19 com una situació sobrevinguda que empeny a accelerar la posada en marxa d'aquesta estratègia de ciutat.

L'IMSS (Institut Municipal de Serveis Socials) estima que a la ciutat de Barcelona hi ha, l'any 2021, un total de 22.000 infants entre 3 i 16 anys que estan en situació de vulnerabilitat. La mesura de govern "Pla de xoc social 2020" de l'Ajuntament de Barcelona preveu per aquests infants mesures de protecció i promoció especials, especialment durant el temps lectiu (beques de menjador i material escolar). A aquestes mesures, se suma ara la política de tardes en barris educadors, que es dirigirà de manera preferent a aquests infants identificats per l'IMSS.

En una línia similar, el Consorci d'Educació de Barcelona va estimar durant el maig de 2020 que hi ha a la ciutat 19.406 alumnes en situació de vulnerabilitat i amb dificultats per seguir el curs a distància durant el confinament (Font: CEB, 2020:4)

D'altra banda, l'impacte de la pandèmia en el teixit de recursos extraescolars durant l'any 2020 i 2021 ha estat gran: ha quedat suspesa durant mesos la major part de l'oferta i milers d'infants han deixat de dur a terme activitats que abans feien.

Les primeres dades disponibles apunten a una reducció significativa de la pràctica extraescolar i una agudització de les desigualtats d'accés.

Es necessita, especialment en aquests anys vinents, un impuls polític que possibiliti recuperar l'activitat perduda i aconseguir arribar a la infància que més ha vist vulnerats els seus drets educatius durant la pandèmia.

3 Per a què? Beneficis esperats de la política de tardes en barris educadors.

Diagrama 5. Impactes esperats de la política de tardes.

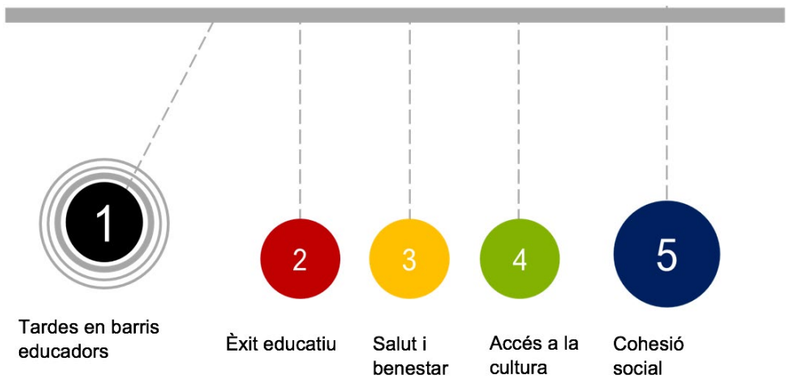

La política de tardes en barris educadors persegueix:

- **garantir l'accés** a opcions diverses d'activitats extraescolars;
- **reconèixer** socialment i políticament el valor educatiu de les extraescolars;
- **connectar** les activitats extraescolars amb la resta d'agents educatius, especialment els escolars;

Per tal de potenciar **l'èxit educatiu d'infants i adolescents**, sent aquest el principal impacte esperat de l'estratègia de ciutat.

Per això, tan important com l'accés, és garantir la qualitat de les activitats extraescolars i el seu reconeixement dins l'ecosistema educatiu.

Més concretament, i basant-nos en la recerca internacional disponible, s'espera que les oportunitats educatives que promou l'estratègia de ciutat reforcin:

1. **Les competències psicoemocionals**: els programes artístics i esportius milloren, segons l'evidència internacional, les habilitats socials i psicoemocionals d'infants i adolescents (autoestima, seguretat, autopercepció, identitat) (González, S. 2016 i Network for Youth Success).

2. **Talents i motivacions personals**: l'accés a les extraescolars es vehicula a través d'una major orientació i acompanyament que facilita el descobriment i desenvolupament de les motivacions i talents de cada infant.

3. **Les actituds positives cap a l'aprenentatge**: les activitats extraescolars augmenten l'adhesió escolar i la motivació acadèmica, redueixen l'absentisme i incrementen les expectatives formatives per a l'educació postobligatòria.

4. **El rendiment escolar i competències cognitives**: les activitats extraescolars, especialment de suport educatiu, beneficien la millora dels resultats acadèmics i les competències matemàtica i lectora.

5. **La creació i pràctica artística i cultural**: L'estratègia també persegueix un impacte en l'ampliació dels drets culturals, en tant que està destinada a ampliar l'accés els aprenentatges i al desenvolupament de les competències i pràctiques de creació cultural, artística i científica.

6. **Els hàbits saludables**: les activitats de tarda són un aliat en la promoció d'estils de vida saludables a nivell d'activitat física, hàbits de lleure actiu, alimentació, higiene... reduint la incidència de l'obesitat, l'abús en l'ús de pantalles, els consums de risc, les malalties mentals, les conductes predelictives, les pràctiques sexuals de risc, la manca de referents adults durant el temps lliure, etc. D'altra banda, per a alguns/es infants i adolescents, les extraescolars són un espai on poden alliberar tensions i angoixes, i contribueixen així al seu benestar emocional.

7. **La vinculació comunitària**: les activitats extraescolars dinamitzen les relacions socials, la vida comunitària i la cohesió social als barris. El fet que sigui el teixit associatiu el promotor principal d'aquestes activitats contribueix a donar a les activitats extraescolars una especial dimensió comunitària i cohesionadora i fer dels barris entorns realment educadors. Facilitant l'accés a aquests recursos, els i les adolescents i infants dels barris no només aprenen sinó que desenvolupen un important capital social, vinculant-se a associacions i referents adults que els ajuden a esdevenir membres actius de la seva comunitat i creadors, algun dia ells mateixos, d'oportunitats educatives i de participació per a d'altres. L'educació, per ser completa, ha de tenir aquesta vocació de creació i aportació a la comunitat. La proposta de tardes en barris educadors integra aquesta vocació de vinculació comunitària.

8. **La mixtura social**: la política de tardes en barris educadors actua sobre la segregació social existent en les activitats extraescolars, i de manera especial en les de tipus artístic i cultural, on actualment la segregació per raó del nivell d'estudis, recursos econòmics i origen territorial de les famílies és més accentuada. A més, la política de tardes és una aliada en la voluntat d'evitar la concentració dels infants més vulnerables en serveis específics, facilitant que aquests infants facin activitats en entorns normalitzats, amb mixtura social, i fomentant alhora la interculturalitat.

9. **La inclusió social en igualtat d'oportunitats**: el desenvolupament d'un major ventall de competències a través de les activitats extraescolars i l'orientació per escollir-les i accedir-hi sense discriminacions (de classe social, origen, llengua, gènere,...) contribueix a una major inclusió social en condicions d'igualtat en tots els àmbits que abasta aquest concepte: el treball, la salut, la relació social, la participació política, etc.

10. **El rol educatiu de les famílies:** les activitats extraescolars de tarda podrien debilitar el rol parental de les famílies si no es dissenyen expressament per vincular a les famílies i fer-les aliades d'uns objectius educatius compartits entre infants, famílies i organitzadors de les activitats. Per assolir aquest impacte de vinculació de les famílies, les activitats es dissenyen amb uns criteris de qualitat que inclouen estratègies per fer co-partícips a les famílies.

4 Com? Palanques de canvi

Exposem a continuació les palanques de canvi que proposa activar aquesta estratègia de ciutat per assolir els impactes plantejats.

Aquestes palanques de canvi configuren el pla de treball de l'estratègia. Es tracta d'un pla de treball **d'àmbit comunitari**, que cerca un **impacte col·lectiu**. És a dir, no és un pla de treball que comença i acaba en l'administració sinó que és un pla de treball destinat a involucrar les escoles i instituts dels barris, les AFA, el teixit associatiu, els equipaments socioculturals i esportius i múltiples professionals de diferents administracions i departaments.

Les tres principals palanques de canvi i les accions que engloben són:

A. Garantir l'accés amb equitat a les activitats extraescolars: Recursos per reduir les barreres econòmiques, informatives, administratives, logístiques i territorials d'accés:

1. Activació de beques per a la pràctica extraescolar d'activitats artístiques, culturals, científiques i tecnològiques.

2. Creació d'una plataforma integral d'informació i d'inscripció a les activitats i atorgament de beques amb procediments simplificats.

3. Creació d'oferta pública d'extraescolars en els barris amb menys teixit social i menys oferta de tardes, segons diagnòstic previ.

4. Estratègia comunicativa i orientadora per al foment i diversificació de la pràctica extraescolar.

5. Disseny universal de les activitats per evitar efectes discriminadors i avançar en l'educació inclusiva a les tardes.

B. Reconèixer i potenciar el valor educatiu de les activitats extraescolars: Procediments per garantir i avalar la qualitat de les activitats amb sistemes d'homologació, acompanyament i formació als agents organitzadors.

6. Suport a les AFA/AMPA/APA per potenciar la seva funció de selecció, coordinació o/i provisió d'extraescolars i el vincle de les famílies amb l'educació extraescolar.

7. Ampliació del sistema d'homologació a les activitats artístiques i culturals per acreditar i reconèixer la seva qualitat.

8. Homologació de les activitats de suport educatiu.

9. Creació d'una Oficina de Coordinació de Tardes per coordinar i donar suport als diversos agents implicats

C. **Connectar les extraescolars amb el conjunt de l'ecosistema educatiu i cultural del territori:** Dinamització de les connexions entre agents, espais, temps i activitats per maximitzar l'impacte educatiu i sociocultural de les activitats en els infants i adolescents.

10. Activar la funció dinamitzadora i connectora de centres educatius, equipaments i entitats que pot desenvolupar el personal social i educatiu contractat per l'administració pública als barris.

11. Facilitats als centres educatius per desenvolupar un projecte educatiu comunitari.

12. Acompanyament als equipaments per vincular el seu projecte d'equipament a una programació extraescolar de tardes oberta al barri.

13. Identificació de l'oferta extraescolar dels barris i socialització continuada de la informació.

14. Dinamització de taules de barri per facilitar el co-disseny de l'oferta extraescolar i la col·laboració entre agents impulsors.

15. Creació d'una Taula d'extraescolars de ciutat per a la coproducció de la política de tardes en barris educadors.

Les tres palanques de canvis són fonamentals per a l'èxit global de l'estratègia. Amb tot, l'estratègia s'activa inicialment amb les accions destinades a garantir l'accés a les activitats (palanca A). L'objectiu d'universalitzar l'accés concentrarà els esforços inicials de les administracions implicades.

Les palanques B i C concentren la dimensió comunitària de l'estratègia, implicant una gran pluralitat d'actors que sostenen l'estratègia a llarg termini i garanteixen l'assoliment dels impactes desitjats qualitativament i extensivament. Tanmateix, aquesta natura comunitària fa previsible un desplegament més lent i llarg en el temps, necessari per anar sumant aliances i crear sinergies en els territoris.

A) Garantir l'accés amb equitat a les activitats extraescolars: recursos per reduir les barreres econòmiques, informatives, administratives, logístiques i territorials d'accés.

Es preveuen diferents mecanismes per reduir diferents tipus de barreres per accedir a les activitats:

1. **Activació de beques per a la pràctica extraescolar d'activitats artístiques, culturals, científiques i tecnològiques:** es crearà un sistema de beques per a la pràctica artística, cultural, científica i tecnològica en horari extraescolar per tal d'obrir i diversificar l'accés a activitats de tardes. Aquestes beques complementaran les actualment existents en l'àmbit esportiu. El sistema de beques es destina específicament a les activitats artístiques i culturals, científiques i tecnològiques per ser un àmbit on no existeixen actualment beques i ser alhora un àmbit on l'accés és menor i més desigual. Es determinaran els barems d'accés a les beques seguint els paràmetres de situació de vulnerabilitat social d'infants i adolescents acreditada per l'Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS).

2. **Creació d'una plataforma integral d'informació i d'inscripció a les activitats i atorgament de beques amb procediments simplificats**: Es desenvoluparà un registre únic centralitzat, a mode de plataforma digital oberta, on estigui sempre publicada l'oferta d'activitats homologada i des d'on s'haurà de fer la inscripció a les activitats.

   La plataforma integra la informació de les activitats extraescolars i permet fer-ne la sol·licitud i inscripció a les activitats i a les beques amb un procés simplificat, multimodal (presencial i telemàtic), en diferents idiomes i amb possibilitat de rebre suport en el procés per part de membres de l'equip educatiu de les escoles o/i de serveis socials. Es convidarà proactivament a sol·licitar la beca a les famílies que ja estiguin rebent altres ajuts d'àmbit escolar i de les quals l'IMSS ja hagi valorat la situació de necessitat.

   Es crearà un conveni entre Ajuntament de Barcelona i Consorci d'Educació de Barcelona per tal de poder fer constar en la inscripció a les extraescolars el número IDALU (identificador de l'alumne/a assignat pel sistema escolar). D'aquesta manera es disposarà d'un registre que podrà ser fàcilment creuat amb les bases de dades del Consorci d'Educació de Barcelona i de l'IMSS i aconseguir una traçabilitat de l'accés a les activitats extraescolars d'infants i adolescents en situació de vulnerabilitat social.

   D'aquesta manera, el portal informàtic centralitzat serà no només una eina de gestió integral de l'estratègia de ciutat, sinó també una eina de coneixement que permetrà fer un seguiment dels indicadors clau d'aquesta política, com per exemple:

   - Evolució del % d'infants que fan extraescolar i de quin tipus.
   - Evolució dels resultats escolars en funció de les extraescolars practicades.
   - Evolució de l'abandonament escolar prematur i absentisme en funció de la pràctica extraescolar.

3. **Creació d'oferta pública d'extraescolars en els barris amb menys teixit social i menys oferta de tardes, segons diagnòstic previ**: Alguns barris de la ciutat disposen de poca oferta extraescolar de proximitat, diversa i de qualitat, sigui perquè disposen de menys equipaments, menys teixit associatiu o/i els seus centres educatius i les AFA no impulsen activitats de tarda. Aquesta realitat territorial perjudica infants i adolescents d'aquests barris i agreuja les desigualtats educatives.

Per cobrir aquests buits d'oferta, l'Ajuntament de Barcelona té previst desplegar dos programes d'horari extraescolar en l'àmbit del suport educatiu vinculat a la lectura i de l'educació artística i cultural en el període 2021 i 2024:

- **Menjallibres**: programa per reforçar la lectura i l'expressió oral per infants de 7-9 anys (2n i 3r de primària) identificats per part del seu professorat. Inclou vincles amb la biblioteca del barri, sessions amb les famílies per a reforçar la seva tasca d'acompanyament a l'escolaritat i berenar saludable pels infants. En una primera fase, està previst iniciar el setembre de 2021 a 30 escoles dels territoris de Pla de Barris, arribant a prop de 500 nens i nenes el primer curs.

- **Caixa d'eines**: programa vinculat al Pla de Barris que fins ara s'ha desenvolupat en el temps lectiu, però que es preveu que també ho faci en el temps no lectiu. Promou la introducció de la pràctica artística, amb l'objectiu de reduir les desigualtats en l'accés i les experiències culturals dels infants i d'aprofitar el que aporten les disciplines artístiques per treballar altres competències. Ha començat a implementar-se en un total de 37 centres educatius de Pla de Barris.

En aquesta línia, la present estratègia de ciutat ha de garantir que a tots els territoris, i especialment als 23 barris inclosos en el Pla de Barris, infants i adolescents disposen d'una oferta mínima d'activitats assequible i de qualitat en:

- Arts, ciències i tecnologia
- Esports i activitat física;
- Suport educatiu
- Idiomes.

Durant el 2022 s'endegarà en primer lloc una mapificació, a mode de diagnosi, dels recursos extraescolars de partida en els 23 barris prioritaris. Aquesta mapificació-diagnosi farà un recull de l'oferta extraescolar, dels seus preus, del nexe establert amb les escoles i altres agents de la xarxa educativa i determinarà quins són els dèficits de l'oferta que cal cobrir i quina és la manera més eficaç de fer-ho.

Aquesta diagnosi es farà amb els agents educatius dels barris, per tal de determinar quins recursos no estan sent proveïts per iniciatives ja existents al barri

És evident que no es pot pretendre que cada barri disposi de tota la diversitat possible d'activitat extraescolar ni amb els nivells d'aprofundiment que permeten desenvolupar un itinerari d'aprenentatge. A més, és desitjable la circulació d'infants i adolescents entre escoles i barris, aprofitant els recursos de ciutat existents i trencant la segregació social. Per aquesta raó, davant dels dèficits d'oferta que es detectin, es debatrà si cal crear-los o estimular-los (des de la iniciativa pública, o de forma concertada amb el sector associatiu o empresarial) o bé cal establir connexions amb l'oferta existent d'altres barris per crear una complementarietat de recursos i facilitar itineraris educatius que transcorren més enllà del barri.

La mapificació comentada és fonamental per assegurar que els programes públics que s'endeguin no resten protagonisme ni raó de ser als recursos ja existents que poden cobrir els objectius de la mesura.

4. **Estratègia comunicativa i orientadora per al foment i diversificació de la pràctica extraescolar**: l'estratègia s'acompanya d'accions destinades a fer arribar a totes les famílies informació assequible sobre les opcions d'extraescolars que tenen disponibles i fer-ho sensibilitzant sobre la importància educativa d'aquestes activitats i orientant per trencar les barreres culturals i socials que fan que algunes d'aquestes famílies no se les plantegin com a opció.

Aquesta estratègia comunicativa passa per:

- Fer un mapeig continuat de l'oferta d'activitats de cada barri i integrar la informació de les activitats homologades (veure acció 7) en la plataforma integral, que simultàniament serviria per fer la inscripció i sol·licitar en cas necessari beques econòmiques.

- Donar a conèixer la informació sobre l'oferta a tots els agents en contacte directe amb els infants i les famílies i que poden fer una funció prescriptora, orientadora i motivadora envers les activitats. A aquesta xarxa prescriptora se li ha de facilitar un coneixement directe de les activitats i dels agents que les organitzen. L'Oficina de coordinació (veure acció 8) que acompanyarà i coordinarà el desplegament d'aquesta estratègia difondrà entre la xarxa prescriptora criteris per poder fer una tasca orientadora que faciliti inicialment l'obertura i descobriment d'interessos en els infants a partir de la familiarització amb un ventall divers d'activitats, i l'especialització posterior (especialment a partir dels 10 anys) en una activitat per crear un itinerari d'aprenentatge acumulatiu i profund.

- La informació i prescripció posarà un especial accent en les activitats de tipus artístic, científic i tecnològic, on actualment són més greus les desigualtats socials d'accés.

- Accions de familiarització amb les activitats, com jornades de portes obertes, tastets, períodes de prova i protocols d'acollida a les activitats, per tal de trencar les barreres culturals i socials.

5. **Disseny universal de les activitats per evitar efectes discriminadors i avançar en l'educació inclusiva a les tardes**: actualment, els infants amb algun tipus de diversitat funcional o necessitat educativa especial no disposen en molts casos d'activitats extraescolars capaces de donar-los una atenció adequada. Es vetllarà pel disseny accessible de les activitats, de manera que puguin acollir a infants amb necessitat de suport. Això implica dissenyar i planificar les accions preveient d'entrada la possibilitat d'accés d'aquests infants, destinant recursos específics a la contractació, en cas necessari, de personal de suport en les activitats, i establint una tutorització compartida més intensa entre educadors/es.

En alguns casos, especialment en les activitats de tipus artístic i cultural, la discriminació que es genera no només té a veure amb aspectes de diversitat funcional o dificultats d'aprenentatge sinó amb l'origen social i econòmic: Es constata que hi ha barreres simbòliques - a més d'econòmiques – que mantenen a les famílies amb baix nivell d'estudis, baix nivell econòmic o immigrades, allunyades d'aquestes activitats. Per tant, els criteris de disseny universal i no discriminador aplica també a les desigualtats per estatus socioeconòmic.

Com es pot veure en la següent taula, més de trenta mil infants i adolescents de Barcelona tenen algun tipus de necessitat educativa especial que requereix alguna adaptació durant el temps escolar i per tant possiblement també en el temps extraescolar.

Taula 7. Alumnat amb necessitats educatives especials als centres educatius de la ciutat de Barcelona. Curs 2020-21

Tipus de discapacitat	Ed. Infantil de 2n cicle	Primària	ESO
Discapacitat intel·lectual lleugera	25	265	355
Discapacitat intel·lectual moderada	14	71	60
Discapacitat intel·lectual severa	5	12	4
Discapacitat intel·lectual profunda	-	4	1
Discapacitat auditiva lleugera	9	14	14
Discapacitat auditiva mitjana	10	36	35
Discapacitat auditiva severa	8	20	17
Discapacitat auditiva profunda	8	28	13
Discapacitat visual	19	62	37
Discapacitat motriu autònom	18	40	47
Discapacitat motriu semiautònom	27	42	24
Discapacitat motriu depenent	20	31	13
Trastorns de l'espectre autista	241	744	457
Transtorn greu de la conducta	12	243	267
Retard del desenvolupament sense etiologia clara	268	557	106
Trastorn mental greu	-	4	13
Pluridiscapacitat	12	36	10
Alumnat nouvingut	394	2.930	2.478
Situacions socioeconòmiques i/o socioculturals desafavorides	3.162	7.630	4.748
Altes capacitats	-	241	358
Transtorns que condicionen l'aprenentatge	55	1.632	3.675
Retard greu de l'aprenentatge	5	40	193
TOTAL	4.312	14.682	12.925

Font: Departament d'Educació

B) Reconèixer i potenciar el valor de les extraescolars: Procediments per garantir i avalar la qualitat de les activitats amb sistemes d'homologació, acompanyament i formació als agents organitzadors.

Excepte en l'àmbit esportiu, no hi ha mecanismes actualment per acreditar la qualitat de les activitats extraescolars, dificultant una prescripció amb garanties i la canalització de les subvencions públiques a aquelles extraescolars que contribueixen a l'assoliment dels objectius socials i educatius pretesos.

Per això, es preveuen un seguint d'accions per garantir la qualitat:

6. **Suport a les AFA/AMPA/APA per potenciar la seva funció de selecció, coordinació o/i provisió d'extraescolars i el vincle de les famílies amb l'educació extraescolar:** es farà acompanyament a les AMPA per contribuir al desenvolupament d'un projecte educatiu comunitari en les escoles i dissenyar una oferta extraescolar de centre que garanteixi l'accés, qualitat i coherència educativa de les activitats. Aquest suport es dirigirà de manera especial a les AMPA de centres d'alta o màxima complexitat o/i aquelles amb menys capacitat organitzativa. Es preveu, així mateix, augmentar les possibilitats de subvenció a aquestes AMPA.

   Les AFA/AMPA/APA tenen una altra missió principal que és promoure la implicació de les famílies en l'educació extraescolars dels seus fills i filles, i alhora, vetllar per tal que aquestes activitats possibilitin la participació i el rol actiu de les famílies.

7. **Ampliació del sistema d'homologació a les activitats artístiques, culturals, científiques i tecnològiques per acreditar i reconèixer la seva qualitat:** El sistema d'homologació està actualment implantat en l'àmbit esportiu i s'ampliarà a les activitats artístiques, culturals, científiques i tecnològiques en primer lloc, essent després ampliable a altres tipus d'activitats, com els idiomes. Per activitats culturals i artístiques s'entenen aquelles destinades a desenvolupar els llenguatges d'expressió artística: música, dansa, teatre, arts plàstiques, arts visuals (cinema, fotografia...), circ, literatura...

   L'homologació de les activitats facilitarà la tasca orientadora de docents i educadors/es i una inversió de les subvencions en projectes d'interès públic, tot contribuint a fer créixer i desenvolupar les entitats que lideren aquests projectes.

   Es determinaran els requisits de qualitat i valor afegit de les activitats que avalarà l'homologació. Aquests requisits de qualitat seran consensuats amb organitzacions de referència en cadascuna de les diferents famílies o grups d'activitats (música, dansa, teatre, tecnologia, etc.) durant el desenvolupament d'aquesta estratègia de ciutat. Així, l'Oficina de Coordinació (acció 9) crearà taules sectorials per tipus d'activitat, on les organitzacions de referència en el sector i de bona pràctica reconeguda proposin quins han de ser els criteris de l'homologació i els vagi actualitzant amb el temps.

   Amb tot, hi ha qualitats transversals que hauran de ser comunes a totes les activitats i que també seran impulsades mitjançant l'homologació.

   Aquestes qualitats són:

   - **Preveure mesures per possibilitar itineraris d'aprenentatge acumulatiu**: facilitar itineraris de llarg recorregut, més enllà de la iniciació en una activitat. Per exemple, introduint estímuls i reptes progressius i orientant al llarg de l'itinerari per assolir un domini competencial profund.

   - **Contribuir a l'assoliment de competències reconegudes en el currículum escolar** (competències cognitives, socials, personals o físiques).

   - **Utilitzar pedagogies actives i personalitzades**:

     - de tipus lúdic i experimental;

     - amb canals de participació per tal que els infants, adolescents i les seves famílies puguin expressar els seus interessos, propostes, dificultats i esdevinguin co-dissenyadors de les activitats;

- amb una avaluació formativa continuada que suposi un reforç personalitzat;
- treballant en grups reduïts i amb equips educatius plurals per afavorir l'atenció personalitzada.

- **Facilitar la vinculació comunitària**: per exemple, a través de la participació en esdeveniments, espais o amb organitzacions més enllà dels límits de l'activitat.
- **Disposar d'un equip educador qualificat**: personal especialista i amb preparació en l'àmbit didàctic, amb unes condicions laborals acords a la qualificació demanada.
- **Afavorir la implicació de les famílies**: fer de la família un aliat en l'assoliment d'aprenentatges i la motivació de l'infant o adolescent, creant per això vincles de confiança entre educadors i famílies.
- **Espai i temps estimulants**: l'espai i el temps han d'afavorir els aprenentatges i per tant ser triats d'acord amb criteris pedagògics.

Les bases de les convocatòries de subvencions a les entitats valoraran el fet d'estar homologades.

8. **Homologació de les activitats de suport educatiu:** de manera similar a les activitats artístiques, culturals, científiques i tecnològiques, s'impulsarà un sistema d'homologació i reconeixement de la qualitat dels programes i recursos de suport educatiu. El sistema d'homologació específic per al suport educatiu serà determinat pel Consorci d'Educació de Barcelona, aprofitant l'experiència acumulada d'aquesta institució en el suport educatiu.

9. **Creació d'una Oficina de coordinació de la política de tardes en barris educadors per a l'acompanyament i suport continuat als agents organitzadors d'extraescolars:** L'homologació donarà accés al suport i acompanyament de l'Oficina de coordinació de Tardes creada ad hoc d'aquesta estratègia de ciutat i que assumirà la gestió del procés d'homologacions. Aquest acompanyament consistirà en:

   - Accés a accions de formació continuada del personal organitzador i educador de les activitats.
   - Participació en espais d'intercanvi de bones pràctiques en extraescolars de tipus cultural i artístic.
   - Difusió oficial de les activitats en el portal únic d'oferta homologada i d'inscripció a les activitats.
   - Suport i assessorament en el disseny i avaluació de les activitats.

C) Connectar les extraescolars amb el conjunt de l'ecosistema educatiu i cultural del territori: Dinamització de les connexions entre agents, espais, temps i activitats per maximitzar l'impacte educatiu i sociocultural de les activitats en els infants i adolescents.

La dinamització dels vincles entre agents educatius i entre l'educació escolar i extraescolar és un element clau del funcionament efectiu d'aquesta estratègia. Sense aquesta dinamització no serà possible assolir els impactes esperats.

Per això, es preveu:

10. **Activar la funció dinamitzadora i connectora de centres educatius, equipaments i entitats que pot desenvolupar el personal social i educatiu contractat per l'administració pública als barris:** figures professionals com tècnics d'educació de districte, educadors/es socials o tècnics d'integració social vinculats al Pla de Barris per complementar els equips educatius dels centres educatius hauran de desenvolupar en major mesura funcions de:

    - Detecció d'infants en situació vulnerable que no fan activitats extraescolars.
    - Mapeig de l'oferta extraescolar dels barris i suport en la diagnosi de necessitats no cobertes.
    - Difusió de l'oferta extraescolar entre els agents orientadors/prescriptors i les famílies
    - Suport a les AMPA, les escoles i entitats en la definició d'una oferta extraescolar i en la funció de vetllar per les oportunitats d'implicació de les famílies en les activitats.
    - Suport a les famílies en els tràmits administratius necessaris per accedir a les extraescolars o les beques.
    - Prescripció i orientació sobre extraescolars a les famílies i infants.
    - Interrelació amb els equips de serveis socials i les comissions socioeducatives dels centres per vehicular l'educació extraescolar en els plans de treball social amb els infants en situació vulnerable.
    - Interrelació amb els equipaments culturals del barri, per afavorir la seva vinculació amb els centres educatius i amb les activitats extraescolars.
    - Coordinació amb l'Oficina de coordinació de la política de tardes.

11. **Facilitats als centres educatius per desenvolupar un projecte educatiu comunitari:**

Des de l'Oficina Tècnica creada ad hoc d'aquesta estratègia de ciutat, es col·laborarà amb les escoles i instituts per desenvolupar una proposta d'escola i institut comunitari que passi per:

- Traslladar les necessitats educatives que detecten en l'alumnat i fer propostes de millora de l'oferta i accés a les extraescolars en els espais participatius i de governança dels barris i districtes. Per fer aquesta funció, serà idoni que els centres educatius designin una persona referent del seu equip amb la funció específica de promoure l'activitat educativa extraescolar de l'alumnat.
- Implicar l'equip educatiu en una funció prescriptora i orientadora envers les activitats extraescolars. Per això, serà necessari que aquestes figures orientadores tinguin contacte directe i habitual amb els/les educadors/es de l'àmbit extraescolar i que rebin eines metodològiques per fer una tasca prescriptora adient.
- Col·laborar activament en la detecció dels infants vulnerables que no accedeixen a activitats de tarda. En aquest sentit, es demanarà als centres que registrin associada a l'IDALU la informació sobre les activitats de tarda que fan els seus alumnes.
- Impulsar o facilitar, en cas necessari, que es desenvolupin activitats extraescolars en les instal·lacions del centre educatiu.
- Desenvolupar una acció tutorial compartida en el cas de les activitats de suport educatiu, implicant a quatre bandes el docent tutor, la família, l'infant i el/la referent del suport educatiu.

- Donar reconeixement i valor als aprenentatges no escolars (no necessàriament a través de les avaluacions formals sinó d'altres estratègies, com pot ser la visibilització d'aquests aprenentatges durant el temps lectiu).

12. **Acompanyament als equipaments per vincular el seu projecte d'equipament a una programació extraescolar de tardes oberta al barri:** des de l'Oficina de coordinació de la política de tardes es donarà suport i assessorament als equipaments de barri que vulguin enriquir el seu projecte d'equipament (sigui esportiu o cultural) amb un programa d'extraescolars de tarda oberta al barri. Aquesta mesura contribueix a una major obertura comunitària d'aquests equipaments i a la seva missió socioeducativa.

    Aquest assessorament tindrà en compte la informació recollida en la diagnosi de cada barri, per orientar sobre quin tipus d'oferta és més necessària en cada barri determinat.

13. **Identificació de l'oferta extraescolar dels barris i socialització continuada de la informació:** la interconnexió de les extraescolars amb el conjunt de l'ecosistema educatiu i cultural del territori requereix un treball previ d'identificació (a mode de mapeig) de les extraescolars existents en els barris. Aquesta identificació permet:

- Conèixer els agents a involucrar de manera més exhaustiva.

- Socialitzar la informació sobre oferta extraescolar, creant materials tipus catàleg que organitzin i facin accessible aquesta informació a la població.

- Aportar una panoràmica sobre la tipologia i cobertura de les extraescolars en un barri determinat, de manera que els agents impulsors puguin tenir més elements a l'hora de decidir (o codecidir) com millorar o adaptar les seves propostes d'extraescolars.

Caldrà consolidar un espai de treball – tipus observatori, vinculat a l'acció 14 següent- que doni continuïtat a aquest esforç de mapeig, organització i socialització de la informació.

14. **Dinamització de taules de barri per facilitar el co-disseny de l'oferta extraescolar i la col·laboració entre agents impulsors:** aquests espais poden adoptar formes diferents a cada barri en funció de si existeixen o no ja espais vàlids per fer una funció de trobada periòdica entre actors que desenvolupen extraescolars en un territori. Es prioritzarà, sempre que sigui possible, l'aprofitament d'espais existents.

    Gràcies a aquesta trobada periòdica es generarà coneixement compartit, objectius de millora consensuats i estratègies conjuntes d'acció a escala de barri.

15. **Creació d'una Taula de Tardes Educatives de ciutat per a la coproducció de la política de tardes en barris educadors.** Més enllà dels espais de barri o districte, cal un espai aglutinador a nivell de ciutat que faciliti fer extensiva la política de tardes en barris educadors al conjunt de la ciutat, transfereixi experiències i bones pràctiques entre barris, unifiqui criteris i tracti qüestions d'interès general. Aquest espai pot ser la Taula de Tardes Educatives, constituïda per consensuar la política de tardes.

5 Amb qui? Agents a implicar en la mesura

Al llarg dels apartats anteriors s'ha anat fent esment dels diferents actors que vol i necessita implicar aquesta estratègia de ciutat per aconseguir l'impacte col·lectiu pretès.

Es resumeixen a continuació quins són aquests actors i les corresponsabilitats esperades:

a) Àrees de l'administració local: cultura i educació, CEB, drets socials, esports, Pla de barris i districtes

L'estratègia serà liderada per l'Àrea de cultura i educació de l'Ajuntament que posarà en marxa una Oficina de coordinació de Tardes per treballar de manera col·laborativa amb:

- Consorci d'Educació de Barcelona
- ICUB, Institut de Cultura de Barcelona
- Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI
- Pla de Barris (Foment de ciutat)
- IBE, Institut de Barcelona Esports
- Districtes de Barcelona

b) Equips educatius d'escoles i instituts

Els equips educatius de les escoles i instituts s'impliquen en aquesta mesura recolzant-los amb recursos i l'acompanyament de l'Oficina de tardes per desenvolupar una funció prescriptora i d'obertura del projecte educatiu de centre.

Per poder desenvolupar amb èxit aquestes funcions, és necessari que els equips designin una persona referent que pugui assumir les funcions de:

- Reforçar la funció de prescriptora dels diferents membres de l'equip educatiu.
- Mantenir un registre vinculat a l'IDALU de l'activitat extraescolar de tarda que fa el seu alumant.
- Crear i mantenir vincles amb l'oferta de tardes del barri.
- Reforçar el seu projecte educatiu en temps lectiu amb l'obertura a l'entorn.
- Vehicular a través del temps lectiu un major reconeixement i visibilització dels aprenentatges no escolars.

c) Entitats organitzadores d'extraescolars

Les entitats organitzadores d'activitats extraescolars de tarda són agents clau interpel·lades directament des d'aquesta estratègia de ciutat per tal de:

- Implicar-se activament en el procés d'homologació, entès com una oportunitat de millora continuada del seu projecte educatiu i de donar un major contingut a la seva vocació comunitària i de cohesió social.
- Acollir activament les famílies i alumnat vulnerable, contribuint a l'equitat social.
- Vincular-se i cooperar amb els equips educatius dels centres educatius, compartint espais, recursos i activitats i fent una tasca compartida d'acompanyament i promoció de l'alumnat.
- Participar en les taules i espais de participació existents a nivell educatiu en els diferents barris.

d) Equipaments organitzadors d'extraescolars

Igual que les entitats, els equipaments (biblioteques, escoles de música, dansa i teatre, centres cívics, centres culturals, poliesportius, FabLab…) són actors d'aquesta estratègia de ciutat:

- Incorporant en el seu projecte d'equipaments un programa de tardes educadores.
- Implicant-se en el procés d'homologació.
- Acollint les famílies i alumnat vulnerable per contribuir a l'equitat social.
- Cooperant amb els equips educatius d'escoles i instituts, compartint espais, recursos i activitats.
- Participar en les taules i espais de participació existents a nivell educatiu en els diferents barris.

e) AFA/AMPA

L'Estratègia vol contribuir a reforçar la funció de les AFA/AMPA com a:

- Detectores i transmissores de necessitats, demandes i preferències de les famílies.
- Co-dissenyadores d'un projecte educatiu de centre comunitari i obert a l'entorn.
- Co-dissenyadores d'una oferta de tardes en el centre educatiu o vinculat al centre educatiu
- Implicació en la difusió de l'oferta extraescolar, la sensibilització sobre la importància d'aquestes i la superació de les barreres informatives i culturals que en limiten l'accés.

Per això, l'Oficina de Tardes preveu accions de suport i assessorament a les AFA/AMPA per poder desenvolupar aquestes funcions. En el cas de les AMPA que vulguin gestionar o co-gestionar amb el centre educatiu una oferta extraescolar pròpia de centre, són també aplicables les funcions exposades en l'apartat anterior, relatives a les entitats organitzadores d'extraescolars.

6 Cronograma de desplegament de les principals accions de l'Estratègia de tardes educatives

Taula 8. Mes i any d'inici previst de les principals accions de l'Estratègia de tardes educatives

Taula Tardes Educatives	Gener 2022			
Diagnosi Territorials i Escolars				
Creació Oficina de Coordinació de Tardes Educatives*		Abril 2022		
Plataforma integral d'informació d'activitats extraescolars homologades			Primer trimestre 2023	
Beques activitats extraescolars				Setembre 2023

*Funcions:
- Homologacions de les activitats
- Creació aplicatius informàtics
- Suport a les AFA i diferents entitats
- Dinamització d'espais de treball
- Funció dinamitzadora i connectora.

7 Pressupost Estratègia de Tardes

Globalment, la promoció de l'accés amb equitat a oportunitats de tardes educatives amb extraescolars per a infants i adolescents a la ciutat suposa un pressupost de **22,7 milions d'euros entre els anys 2022 i 2023**[1] des de diverses àrees de l'Ajuntament.

A.- S'estima destinar un pressupost de 9,2 MILIONS, distribuïts de la següent manera:

1. DIAGNOSI TERRITORIALS I ESCOLARS: 50.000 €
2. PROGRAMA MENJALLIBRES: 1,1 milions €
3. PROGRAMA SOM ARTISTES: 500.000 €
4. SUPORT A AFA: 160.000 €
5. BEQUES AMB ACTIVITATS HOMOLOGADES: 250.000 € (Pressupost previst 2023)
6. FIGURES CONNECTORES DE TARDES: 6,4 milions €
7. OFICINA DE TARDES: 600.000 €
8. PROGRAMA CAIXA D'EINES: 140.000 €

B.- A més a més, **cal sumar el pressupost municipal dedicat als principals programes vinculats a activitats extraescolars promoguts i finançats per l'Ajuntament, que s'estima que sumaran un total de 13,5 milions d'euros addicionals entre els anys 22-23:**

1. 3 milions €/any de beques de pràctica esportiva fora d'horari escolar que actualment arriba a més 13.300 infants (6-16 anys) a través de l'IBE.
2. 1,5 milions €/any en programes de suport educatiu a través del Consorci d'Educació com són el Programa Èxit i Speak-up (Èxit d'anglès) que actualment arriba a 2.000 infants de 50 centres escolars (10 -16 anys), així com el Programa Tangram que actualment arriba a 150 infants amb les seves famílies de 15 escoles (6 - 8 anys).

1. Aquesta xifra inclou algunes dades del curs escolar 2021-2022, concretament del programa Menjallibres i dels programes de l'IBE i del Consorci d'Educació.

Glossari

Activitats extraescolars:

Activitats planificades i executades amb un propòsit educatiu i liderades per organitzacions i professionals avalats per fer aquesta tasca, que es troben fora de l'horari lectiu garantit i obligatori de forma universal pel sistema educatiu.

De tot el ventall possible d'activitats que podrien incloure's en aquesta definició, en aquest document ens centrem en les activitats extraescolars dirigides a infants i adolescents en edat escolar (3-16 anys) que tenen lloc en el temps no lectiu, en horari de tarda de dilluns a divendres durant els mesos de curs escolar i que suposen aprenentatges en l'àmbit del suport educatiu, artístic, científic-tecnològic, d'idiomes i esportiu.

Suport educatiu:

Projectes i recursos fora del temps lectiu que tenen entre les seves finalitats principals i explícites contribuir a l'èxit educatiu d'infants i adolescents, desenvolupant alguna d'aquestes funcions:

- reforçar les competències cognitives del currículum escolar lectiu com són les de l'àmbit lingüístic, matemàtic, de coneixement del medi social i natural;
- desenvolupar les competències transversals del currículum escolar lectiu, com les de l'àmbit digital, aprendre a aprendre i emprenedoria, destinades a què l'infant o adolescent assoleixi autonomia i protagonisme en el seu aprenentatge;
- motivar, encoratjar i sensibilitzar a infants i adolescents vers la importància de l'aprenentatge i l'educació escolar;
- donar suport en tasques escolars com deures, preparació d'exàmens i repàs dels continguts inclosos en el currículum escolar;
- enfortir l'acompanyament de les famílies a l'escolaritat dels seus fills i filles;
- proporcionar espais i condicions materials adequades per poder fer tasques escolars fora de l'horari lectiu;
- atendre necessitats educatives especials, siguin per discapacitat o trastorns d'aprenentatge, per situació social desafavorida o per desconeixement de la llengua vehicular.

Homologació (de les activitats extraescolars):

Procés pel qual una entitat organitzadora d'extraescolars acredita complir uns requisits de qualitat i d'accés prèviament definits per la institució homologadora, en aquest cas l'Ajuntament de Barcelona.

Equip educatiu:

Equip interdisciplinari de professionals - format per docents, educadors/es socials, integradors/es socials, gestors/es emocionals, etc.- que desenvolupen conjuntament un projecte educatiu de centre (escola o institut) que es caracteritza per atendre tant les necessitats educatives, com socials i de benestar d'infants i adolescents i que procura reforçar els vincles de col·laboració tant amb les famílies com amb el seu entorn territorial i comunitari.

El terme "equip educatiu" s'utilitza en diferenciació al concepte d'equip docent, on no es dona aquesta interdisciplinarietat dels perfils professionals.

Prescripció (d'activitats extraescolars):

Ens referim a la recomanació, orientació, acompanyament i/o derivació que fan els agents educatius en contacte amb els infants i amb les famílies amb l'objectiu d'ampliar i facilitar el seu accés a oportunitats educatives més enllà del temps lectiu com són les activitats extraescolars de tardes.

Pla de Barris 2021-2024 de Barcelona:

Programa extraordinari de l'Ajuntament de Barcelona per als 23 barris més desfavorits de la ciutat, amb el qual es vol revertir les desigualtats i la segregació territorial mitjançant noves polítiques públiques amb vocació comunitària; implicant a la ciutadania en el desenvolupament de projectes dinamitzadors dels seus barris i amb un pressupost assignat extraordinari i intensiu durant un temps acotat de 4 anys (https://pladebarris.barcelona/), amb una línia prioritària d'educació i inversió en centres educatius.

L'aplicació d'aquesta estratègia de ciutat prioritza en el seu desplegament els 23 barris inclosos dins del Pla de Barris de Barcelona, si bé s'espera que l'abast final sigui el conjunt de la ciutat.

Pla de millora d'oportunitats educatives (PMOE):

El Pla de millora d'oportunitats educatives és una mesura extraordinària del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya que s'adopta per pal·liar els impactes de la pandèmia en l'educació i que s'adreça a les escoles i instituts públics amb més complexitat educativa. Tot i el seu caràcter conjuntural i extraordinari per al curs 2020-2021, el PMOE es formula amb la voluntat que tingui continuïtat durant els propers tres cursos escolars en forma de programa de lluita contra les desigualtats educatives d'origen socioeconòmic. Consta de 19 àmbits d'actuació, sent un d'ells l'ampliació de les oportunitats educatives més enllà de l'escola a través de programes d'extraescolars.

Programa Operativo de Empleo, Formación i Educación (POEFE):

El POEFE és un programa finançant amb Fons Social Europeu i destinat al conjunt d'Espanya per desenvolupar una estratègia de llarg termini que afavoreixi les oportunitats laborals dels i les joves, fomentant la seva educació tant professional com transversal (Font: Ministerio de política territorial i función pública). Gràcies al POEFE es financen o cofinancen múltiples iniciatives, especialment de suport educatiu.

Bibliografia

Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI (2020), Mesura de govern. Pla de xoc social de 2020. Ajuntament de Barcelona.

Arundell, Lauren, et al. "A systematic review of the prevalence of sedentary behavior during the after-school period among children aged 5-18 years." International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity 13.1 (2016): 93.

Comissió de Drets Socials, Cultura i Esports (2016), Mesura de govern. Impuls al projecte educatiu de ciutat per fer de Barcelona una capital de la innovació pedagògica. Ajuntament de Barcelona. Generalitat de Catalunya.

Departament d'Educació (2021), RESOLUCIÓ EDU/2694/2021, de 30 d'agost, per la qual es regula el Pla de millora d'oportunitats educatives (PMOE) per al curs 2021-2022, en el marc de les mesures adoptades pel Departament d'Educació per pal·liar els efectes desfavorables per la COVID-19.

Direcció General de Planificació en Salut (2020), Caracterització de la població, de la mostra i metodologia de l'Enquesta de salut de Catalunya. Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.

Durlak, Joseph A., Roger P. Weissberg, andMollyPachan. "A meta-analysis of after-school programs that seek to promote personal and social skills in children and adolescents." American journal of community psychology 45.3-4 (2010): 294-309.

Fialho, I. (2013) et al. (2013). Avaliação Externa do Programa de Atividades de Enriquecimento Curricular no 1º Ciclo do Ensino Básico. Évora: CIEP, Universidade de Évora.

Forés, A.; Parcerisa, A. (Directors), Educació 360: més enllà del temps lectiu. Una aproximació a les dades de participació i als agents de l'ecosistema educatiu. Educació 360.

Gerència de Cultura, Educació, Ciència i Comunitat (2021), Les activitats extraescolars als instituts públics de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

IBE - Institut Barcelona Esports (2008), Pla de l'esport en edat escolar de la ciutat de Barcelona. Proposta de currículum per a les activitats esportives fora d'horari lectiu de la ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

ICUB - Institut de Cultura de Barcelona (2020:64) Enquesta de participació i necessitats culturals de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

ICUB - Institut de Cultura de Barcelona, (2021), Pla de Drets Culturals de Barcelona. Ajuntament de Barcelona

Heelm, Myung, Jan N. Hughes, Qian Cao, Oi-man Kwok (2016). Effects of Extracurricular Participation During Middle School on Academic Motivation and Achievement at Grade 9, American Educational Research Journal, Vol 53, Issue 5, pp. 1343 – 1375.

Kremer, Kristen P., et al. “Effects of after-school programs with at-risk youth on attendance and externalizing behaviors: a systematic review and meta-analysis.” Journal of youth and adolescence 44.3 (2015): 616-636.

Ministerio de trabajo y economia social (2014), Programa Operativo de Empleo, Formación y Educación 2014-2020, Gobierno de Espanya.

Morris, David S. (2016). Extracurricular Activity Participation in High School, American Educational Research Journal, Vol 53, Issue 5, pp. 1376 - 1410

Moodie, Marjory L., et al. (2010).”The Cost-effectiveness of Australia’s Active After-school Communities Program.” Obesity 18.8: 1585-1592.

Moura, Márcia, Marta Martins & Daniela Coimbra (2014). Contributo das atividades de complemento curricular (clube de música) no desempenho académico de estudantes do ensino básico. Educação, Sociedade & Culturas, 41.

Patall, Erika A. (2010). Extending the School Day or School Year. A Systematic Review of Research (1985–2009). REVIEW OF EDUCATIONAL RESEARCH, vol. 80 no. 3 401-436

Samper, Sarai (2021), Extraescolars amb impacte: una guia per impulsar activitats fora escola que millorin l’equitat en l’èxit educatiu. Educació 360 i Departament d’Educació.

Santos, Rosa (2014). A influência da prática de atividades extracurriculares no autoconceito, na autorregulação das aprendizagens e na qualidade de vida de crianças dos terceiro e quarto ano de escolaridade. Tese de Mestrado: FPCE-UC.

Simpkins, Sandra D. (2015) When and How Does Participating in an Organized After-School Activity Matter?, Applied Developmental Science, 19:3, 121-126, DOI: 10.1080/10888691.2015.1056344

Simpkins, S. D., Riggs, N. R., Ngo, B., Vest Ettekal, A., & Okamoto, D. (2017). Designing culturally responsive organized after-school activities. Journal of Adolescent Research, 32(1), 11-36.

Viñas i Fort, Jordi (2018), Estudi dels hàbits esportius de la població en edat escolar de la ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

Notes:

i Estudis que demostren l’impacte social i educatiu de les activitats extraescolars:

Arundell, Lauren, et al. “A systematic review of the prevalence of sedentary behavior during the after-school period among children aged 5-18 years.” International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity 13.1 (2016): 93.

Durlak, Joseph A., Roger P. Weissberg, andMollyPachan. “A meta-analysis of after-school programs that seek to promote personal and social skills in children and adolescents.” American journal of community psychology 45.3-4 (2010): 294-309.

Fialho, I. (2013) et al. (2013). Avaliação Externa do Programa de Atividades de Enriquecimento Curricular no 1º Ciclo do Ensino Básico. Évora: CIEP, Universidade de Évora.

Heelm, Myung, Jan N. Hughes, Qian Cao, Oi-man Kwok (2016). Effects of Extracurricular Participation During Middle School on Academic Motivation and Achievement at Grade 9, American Educational Research Journal, Vol 53, Issue 5, pp. 1343 – 1375.

Kremer, Kristen P., et al. “Effects of after-school programs with at-risk youth on attendance and externalizing behaviors: a systematic review and meta-analysis.” Journal of youth and adolescence 44.3 (2015): 616-636.

Morris, David S. (2016). Extracurricular Activity Participation in High School, American Educational Research Journal, Vol 53, Issue 5, pp. 1376 - 1410

Moodie, Marjory L., et al. (2010).”The Cost-effectiveness of Australia’s Active After-school Communities Program.” Obesity 18.8: 1585-1592.

Moura, Márcia, Marta Martins & Daniela Coimbra (2014). Contributo das atividades de complemento curricular (clube de música) no desempenho académico de estudantes do ensino básico. Educação, Sociedade & Culturas, 41.

Patall, Erika A. (2010). Extending the School Day or School Year. A Systematic Review of Research (1985–2009). REVIEW OF EDUCATIONAL RESEARCH, vol. 80 no. 3 401-436

Santos, Rosa (2014). A influência da prática de atividades extracurriculares no autoconceito, na autorregulação das aprendizagens e na qualidade de vida de crianças dos terceiro e quarto ano de escolaridade. Tese de Mestrado: FPCE-UC.

Simpkins, Sandra D. (2015) When and How Does Participating in an Organized After-School Activity Matter?, Applied Developmental Science, 19:3, 121-126, DOI: 10.1080/10888691.2015.1056344

Simpkins, S. D., Riggs, N. R., Ngo, B., Vest Ettekal, A., & Okamoto, D. (2017). Designing culturally responsive organized after-school activities. Journal of Adolescent Research, 32(1), 11-36.